

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Με λογισμό
και μ' όνειρο**

**ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ**

Ε΄ & ΣΤ΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

**ΑΝΤΑ ΚΑΤΣΙΚΗ-ΓΚΙΒΑΛΟΥ
ΤΖΙΝΑ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ Σ. ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ
ΣΤΕΛΛΑ ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ
ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ**

*2ος τόμος
Κεφάλαια Β4 – Γ8*

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Άντα Κατσίκη – Γκίβαλου,

καθηγήτρια Ελλην. Φιλολογίας

Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπ. Αθηνών

Τζίνα Καλογήρου, λέκτορας

Διδακτικής της Λογοτεχνίας Π.Τ.Δ.Ε.

Πανεπιστημίου Αθηνών

Γιάννης Σ. Παπαδάτος, σχολικός

σύμβουλος, διδάσκων στο Μ.Δ.Δ.Ε.

Στέλλα Πρωτονοταρίου, δασκάλα

Θεοδόσης Πυλαρινός, δ.φ.,

διδάσκων Πανεπιστημίου Πατρών

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΥ:

Χρίστος Παπαρίζος, Σύμβουλος Π.Ι.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΟΜΑΔΑΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:

Άντα Κατσίκη – Γκίβαλου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ:

Κωνίνος Μπαλάσκας, Σύμβουλ. Π.Ι.

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΥ:
Δημήτριος Κουκολομάτης,
Πρόεδρος
Ανθούλα Δανιήλ
Γεώργιος Οικονόμου
Εύη Σκάρλου**

**ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:
Νάντια Κουτσουρούμπα**

**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΓΡΑΦΙ-
ΚΑ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
Βασιλική Μπεκυρά**

**ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:
Βάσω Ψαράκη**

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ
Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ**

Δημήτρης Ποταμίτης

B4

Τα πουλιά

Το διασκευασμένο απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από την κωμωδία του Αριστοφάνη Όρνιθες, η οποία παίχτηκε στην αρχαία Αθήνα, το 414 π.Χ. Η υπόθεση του έργου: Δυο Αθηναίοι, ο Ευελπίδης και ο Πισθέταιρος, απογοητευμένοι από τη ζωή της πόλης, ψάχνουν έναν ήσυχο τόπο. Πηγαίνουν στη χώρα των πουλιών, ιδρύουν μαζί μ' αυτά μια φανταστική πολιτεία, την Ουρανούπολη (Νεφελοκοκκυγία, όπως τη λέει ο Αριστοφάνης) και γίνονται κυρίαρχοι των πάντων, θεών και ανθρώπων.

Γεωμέτρης: Χαίρετε. Έρχομαι απ' τη γη.

Πισθέταιρος: Καλωσόρισες, τι γυρεύεις;

Γεωμέτρης: Ήρθα με αποστολή. Να γεωμετρήσω τον αέρα. Να χωρίσω την πόλη σας σε οικόπεδα και δρόμους...

Πισθέταιρος: Μπα μπα! Κι αυτό που κρατάς τι είναι;

Γεωμέτρης: Χάρακες του αέρα. Γιατί ο αέρας μοιάζει στο σχήμα μ' ένα φούρνο. Εγώ λοιπόν θα βάλω από πάνω τον καμπύλο χάρακά μου και μέσα ένα διαβήτη. Θα μετρήσω κατόπιν μ' έναν ίσιο χάρακα καθέτως κι έτσι θα επιτύχω να γίνει τετράγωνος κύκλος. Στη μέση θα 'ναι η αγορά κι οι δρόμοι για τ' αυτοκίνητα, πάνω απ' τους δρόμους για τ' αυτοκίνητα θα 'ναι οι δρόμοι για τα μηχανάκια, κάτω από

τους δρόμους για τ' αυτοκίνητα και τα μηχανάκια θα 'ναι οι δρόμοι για τους πεζούς, τα εργοστάσια θα 'ναι γύρω απ' την καμπύλη, τα υπουργεία απάνω στην καμπύλη κι έξω απ' την καμπύλη, εκτός κυκλώματος, που λένε...

Πισθέταιρος: Εσύ... Έξω απ' τον κύκλο αμέσως! Φίλε, μάζεψ' τα και δρόμο, πριν σε κρεμάσω ανάποδα απ' το χάρακά σου και δεις αληθινά τότε τον τετραγωνισμό του κύκλου*! Για κοίτα, αδερφέ μου, ακόμη δεν τη χτίσαμε την πόλη μας κι αρχίσαν οι ενοχλήσεις!

Γεωμέτρης: Μα τι πάθατε, κύριε; Πώς μιλάτε έτσι σ' έναν εκπρόσωπο του Κράτους;

τετραγωνισμός του κύκλου: άλυτο πρόβλημα

Πισθέταιρος: Στην πόλη αυτή δε θέλουμε δρόμους, κύριέ μου, μήτε αυτοκίνητα, κύριέ μου, μήτε μηχανάκια, μήτε εργοστάσια, κύριέ μου, μήτε υπουργεία, κύριέ μου, μήτε γεωμέτρεις, κύριέ μου, κατάλαβες; Εδώ έχουμε έναν πολύ ωραίο νόμο, ξέρεις: Να σπάμε στο ξύλο τους αλήτες!

Γεωμέτρης: Να τα μαζεύω τότε.

Πισθέταιρος: Δεν ξέρω αν θα προφτάσεις! Οι ξυλιές φτάσανε κιόλας! (Τον δέρνει.)

Γεωμέτρης: Οχ! Οχ!

Πισθέταιρος: Εγώ σε προειδοποίησα. Μπρος! δρόμο. Άμε να χαρακώσεις άλλο μέρος! (Ο Γεωμέτρης φεύγει, μπαίνει ο Εφοριακός.)

Εφοριακός: Οι επίσημοι να με υποδεχτούνε! Πού είναι οι μπάντες*;

Πισθέταιρος: Ποιος είναι πάλι ετούτος;

Εφοριακός: Είμαι εφοριακός και ήρθα εδώ στην Ουρανούπολη...

Πισθέταιρος: Και ποιος σε στέλνει;

Εφοριακός: Έγγραφο, μια διαταγή να διενεργήσω έλεγχο...

Πισθέταιρος: Ωραία. Δε μου λες; Πόσα θέλεις για να φύγεις αμέσως και να πεις πως έκανες τον έλεγχό σου;

Εφοριακός: Αυτό πολύ μ' αρέσει! Δωροδοκείς, μα έχει χάρη που είσαι γλυκούλης! Ένα... χιλιαρικάκι;

Πισθέταιρος: Πολλά είναι...

οι μπάντες (η μπάντα): ορχήστρες που περιλαμβάνουν πνευστά και ορισμένα κρουστά όργανα

**Γιάννη
Τσαρούχη,
«Σπουδές
Κοστούμιών
για την πρώτη
παράσταση
των Ορνίθων
του
Αριστοφάνη»**

**(λεπτομέρεια, Οι Έλληνες
ζωγράφοι, εκδ. Μέλισσα)**

Γιάννης Τσαρούχης (1910 – 1989)

**Ζωγράφος και σκηνογράφος.
Αφομοίωσε με πρωτότυπο τρόπο
επιδράσεις από τη βυζαντινή
τέχνη, το λαϊκό θέατρο σκιών, αλλά
και από σημαντικούς Ευρωπαίους
ζωγράφους.**

Εφοριακός: Οκτώ κατοστάρικα;

Πισθέταιρος: Πολλά, πολλά...

Εφοριακός: Πέντε;

Πισθέταιρος: (Τον μουντζώνει.)

Πάρ' τα!

Εφοριακός: Είμ' εφοριακός και με μουντζώνεις; Διαμαρτύρομαι!

Πισθέταιρος: Βρε ουστ από δω! (Ο εφοριακός βγαίνει. Από μακριά έρχεται ο αγγελιοφόρος).

Πουλί 1: Πι πι πι πι πι πι..

Πισθέταιρος: Ποιος θέλει, καλέ, να κάνει τσίσα;

Πουλί 1: Πι πι πι πι πι, Πισθέταιρε...

Πισθέταιρος: Παρών!

Πουλί 1: Χτίστηκε το τείχος...

Πισθέταιρος: Μπράβο!

Πουλί 1: Σπουδαίο έργο. Εκατό οργιές* ψηλό.

(οι) οργιές (η οργιά): μονάδες μη-
κους ίσες με το άνοιγμα των χεριών

Πισθέταιρος: Έλα! Και ποιοι το
'χτισαν τόσο ψηλό το τείχος;

Πουλί 1: Πουλιά, ποιοι άλλοι.

Τριάντα χιλιάδες γερανοί από τη
Λιβύη κουβάλησαν τις πέτρες. Δέκα
χιλιάδες λελέκια ζύμωναν τη
λάσπη. Τα πουλιά των ποταμών
κουβάλησαν το νερό. Οι χήνες με τα
πλατιά ποδάρια τους ζύμωναν τον
πηλό. Για μαραγκοί ήταν οι
πελεκάνοι Πελεκούσαν με τα ράμφη
τους τα ξύλα κι έφτιαξαν τις πύλες.
Όλα τώρα λειτουργούν ρολοί!...

Πισθέταιρος: Μα τι βλέπω! Μπα, τι
είν' αυτή η φτερωτή γυναίκα που
προσγειώθηκε μπροστά μας; Έι,
εσύ ποια είσαι; Την ταυτότητά σου.

Ίριδα: Έρχομαι απ' την αυλή των
θεών του Ολύμπου.

Πισθέταιρος: Και ποια είσαι;

Ίριδα: Η θεά Ίριδα!

Πισθέταιρος: (Στο μαντατοφόρο):
Να τη συλλάβεις!

Ίριδα: Εμένα;

Πισθέταιρος: Εσένα βέβαια. Αφού
μπήκες παράνομα στη χώρα.

Ίριδα: Καλέ, τι λέει αυτός;

Πισθέταιρος: Την πάπια μού κάνεις;

Ίριδα: Την πάπια; Ποια πάπια;

Πισθέταιρος: Έχεις παρουσιαστεί,
παιδί μου, στην αστυνομία των
γερακιών; Σου βάλαν σφραγίδα στο
διαβατήριο οι χήνες;

Ίριδα: Ποια σφραγίδα μού
κοπανάς; Είμαι θεά! Έχω το
διπλωματικό ελεύθερο, που λένε.

Πισθέταιρος: Αυτά που ήξερες, να
τα ξεχάσεις! Χωρίς άδεια
παραμονής να γυρνάς στον εναέριο
χώρο ξένου κράτους! Θα
πληρώσεις πρόστιμο γι' αυτό...

Ίριδα: Εσύ θα το πληρώσεις, που
μιλάς έτσι σε μια θεά...

Πισθέταιρος: Εσύ θεά;

Ίριδα: Και βέβαια!

**Πισθέταιρος: Τώρα πια
εκθρονίστηκες, δεν το πήρες
χαμπάρι; Θεές τώρα μόνο η αη-
δόνα, η χελιδόνα, η πέρδικα κι η
περιστέρα!**

**Ίριδα: Ανόητε, ανόητε, ανόητε!
Στάχτη θα σε κάνει ο μπαμπάς μου
ο Δίας!**

**Πισθέταιρος: Στάχτη; Καλύτερα. Κι
εγώ απ' τη στάχτη θα ξεφυτρώσω
σαν το φοίνικα, το μυθικό πουλί!
Στην έφερα. Όχι θα μου τη φέρεις,
πουλάδα!...**

(Η Ίριδα θυμωμένη φεύγει)

**Πουλί 2: Πισθέταιρε, σοφότατε,
πάνσοφε, σπουδαίε και δοξασμένε,
φέρνω διπλό χαρούμενο μαντάτο!
Πρώτα πρώτα, με το χρυσό στεφάνι
αυτό σε στεφανώνουν όλα τα έθνη
της γης, τιμώντας τη σοφία σου.**

Η ανθρωπότητα απ' άκρου σ' άκρον δέχτηκε τα πουλιά κι αυτά λατρεύει σαν θεούς. Μάλιστα, μια νέα μόδα εξαπλώθηκε στη γη: Η πουλομανία! Οι άνθρωποι ξεσηκώνουν τους τρόπους των πουλιών σε όλα. Μύγες χάφτουν τα πουλιά; Μύγες χάφτουν κι οι άνθρωποι. Τα παιδιά στο σχολείο δε γράφουν πια το αλφάβητο παρά ορνιθοσκαλίσματα σαν τις κόττες, κι όλοι παίρνουν ονόματα πουλιών! Η κ. Παγώνα, ο κ. Περδίκης! Κι αν πεις για τα τραγούδια τους, όλο για πουλιά μιλάνε: το σπουργιτάκι, η γερακίνα, το άσπρο μου περιστέρι, το είμ' αϊτός χωρίς φτερά, ο γλάρος! Οι κοπελιές κουνιούνται σαν σουσουράδες. Κι όλοι θέλουν φτερά για να πετάξουν!

Πισθέταιρος: Ας κάνουν ωραίες πράξεις, πες τους, και θα πετάξουν

από χαρά και ευτυχία! Τι άλλο
όμως έχεις να μου πεις;

Πουλί 2: Οι θεοί έστειλαν πριν λίγο
μήνυμα πως μας παραδίνουνε την
εξουσία!

Πισθέταιρος: Τι λες!

Πουλί 2: Ζητούν να κάνουμε ειρήνη.
Και τα πουλιά ας κυβερνούν τον
κόσμο. Να τον κυβερνήσουν δίκαια
τουλάχιστο...

Πισθέταιρος: Ειρήνη! Επιτέλους
πια. Ειρήνη! Και Δικαιοσύνη! Αυτοί
πια να 'ναι νόμοι των πουλιών και
των ανθρώπων!

Πουλιά: Κάντε θέση, κάντε θέση
να χορέψω εγώ στη μέση.

Πισθέταιρος:

Ποπό τι ομορφιές και κάλλη
αχ κι έχω χαρά μεγάλη.

Πουλιά: Απ' τον άνθρωπο ετούτον
τα πουλιά έχουν δει
τον πλούτο.

Πισθέταιρος:

Τώρα για την Πουλοχώρα
έφτασε η μεγάλη ώρα.

Πουλιά:

Γιατί τα πουλιά γνωρίζουν
τώρα πια το τι αξίζουν.

Πισθέταιρος:

Κι έτσι το έργο μας τελειώνει
μου το λέει στ' αυτί τ' αηδόνι

Πουλιά:

Τώρα σπίτια σας να πάτε
και να 'χετε ό,τι αγαπάτε!

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

1. Στις διασκευές λογοτεχνικών έργων ο συγγραφέας – διασκευαστής, ανάμεσα σε άλλες παρεμβάσεις που κάνει (π.χ. συντόμευση ή και αύξηση του μεγέθους του κειμένου), κρατάει βασικά στοιχεία της πρωτότυπης

αφήγησης, προσθέτει όμως και δικά του, κυρίως σύγχρονα στοιχεία από την καθημερινότητα και γενικά την κοινωνική ζωή. Ποια στοιχεία νομίζετε ότι πρόσθεσε ή άλλαξε ο Δημήτρης Ποταμίτης;

2. Ποια σύγχρονα θέματα και προβλήματα θίγονται στο κείμενο;

3. Μπορείτε να βρείτε το βιβλίο του Ποταμίτη Ιστορίες του παππού Αριστοφάνη, όπου περιέχονται «Τα πουλιά», και να διαβάσετε την κωμωδία στην ολοκληρωμένη της μορφή. Να σκηνοθετήσετε και να παίξετε το έργο, προσθέτοντας κι άλλους ρόλους.

Δημήτρης Ποταμίτης
(Κύπρος 1945)

Είναι σκηνοθέτης, ηθοποιός και ποιητής δημιουργός του Θεάτρου

Έρευνας και της παιδικής σκηνης του. Έχει γράψει, έχει παίξει και έχει σκηνοθετήσει πολλά έργα για παιδιά, από το 1973 ως σήμερα. Το έργο *Ιστορίες του παππού Αριστοφάνη* έχει παρουσιαστεί σε άλλες δώδεκα χώρες. Άλλα έργα του: Τα θεατρικά *Το λουρί του Σωκράτη*, *Ένα δέντρο που το λένε Νικόλα*, τα οποία αναφέρονται στο οικολογικό πρόβλημα και σε άλλα σύγχρονα ζητήματα. Επίσης, *Τα ανάποδα παραμύθια*, όπου δίνει διαφορετικές εκδοχές σε γνωστές ιστορίες.

B5

Της ξενιτιάς

Η ξενιτιά για πολλές δεκαετίες αποτέλεσε μάστιγα του λαού μας. Άλλοτε ο σκληρός κατακτητής, άλλοτε ανάγκες της ζωής και άλλοτε λόγοι εργασίας ανάγκαζαν τους νέους, το πιο ζωντανό τμήμα του πληθυσμού, να φεύγουν για πολλά χρόνια, πολλές φορές και παντοτινά από την πατρική τους γη. Ο λαός εξωτερίκευσε την πίκρα του με τραγούδια ειδικά πλασμένα για την ξενιτιά, γεμάτα πόνο αλλά και κρυφή ελπίδα και αξιοπρέπεια· τραγούδια που έχεις την αίσθηση ότι συνοδεύονται από βουβό κλάμα.

κι ο ξένος αναστέναξε και η γης
αναταράχτη:
- Να είχα νερ'* απ' τον τόπο μου
και μήλ' απ' τη μηλιά μου,
σταφύλι ροδοστάφυλο απ' την
κληματαριά μου.

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Πώς νιώθει ο ξένος του δημοτικού τραγουδιού και γιατί;**
- 2. Ποιες διαφορές βρίσκετε ανάμεσα στην ξενιτιά που περιγράφεται στο τραγούδι και τη σημερινή;**
- 3. Πώς βλέπετε να αντιμετωπίζονται οι μετανάστες στις μέρες μας και ποια γνώμη έχετε για την αντιμετώπιση αυτή ;**

νερ': νερό

B6

Δρακοπαραμύθι

Μια φορά κι έναν καιρό, αλλά μπορεί και σήμερα, ήταν ένας δράκος που δεν είχε μήτε όνομα μήτε και δουλειά. Οι παροιμίες λένε πως, όταν δεν έχει κανείς δουλειά, σκέφτεται κακά πράγματα.

Έτσι έγινε και μ' αυτό το δράκο, που τον φώναζαν Δράκο, γιατί δεν είχε άλλο όνομα.

Καθισμένος με τις πιτζάμες του κάθε μέρα, κάθε μέρα, κάθε μέρα, μπροστά στην έγχρωμη τηλεόραση, παρακολουθούσε όλα τα σίριαλ. Κι εκεί που καθόταν, σκέφτηκε: «Δεν κάνω μια συμμορία;».

Να, γι' αυτό είναι σοφές οι παροιμίες.

Και πώς θα την έκανε τη συμμορία ο δράκος, που τον έλεγαν Δράκο, γιατί δεν είχε άλλο όνομα; Μα δεν είχε κανένα πρόβλημα. Θα το αντέγραφε από την τηλεόραση. Κάθισε λοιπόν, είδε πολλές τέτοιες ταινίες και πήρε ένα σωρό ιδέες.

Μετά, φόρεσε το στενό του το μπλουτζίν, έβαλε και το πουκαμισάκι με τη μάρκα στο τσεπάκι, έχωσε στις τσέπες του δυο πιστόλια, ανέβηκε σε μια μοτοσικλέτα γιαπωνέζικη και να σου τον στο στέκι των δράκων.

Το στέκι των δράκων δεν ήταν σπηλιά, κάθε άλλο. Ήταν μια ωραία ντισκοτέκ με χιλιάδες χρωματιστά φώτα και χορευτική μουσική. Την έλεγαν «Ντρακοντισκοτέκ», γιατί οι δράκοι τρελαίνονται για ξένες γλώσσες.

Ο δράκος, που τον έλεγαν Δράκο, γιατί δεν είχε άλλο όνομα, πλησίασε ένα μαυριδερό νεαρό, που τον έλεγαν Νέφος, Νεφ για συντομία.

(Το καλό που σας θέλω μην ψάξετε να βρείτε πότε γιορτάζει, για να του στείλετε λουλούδια. Το όνομά του δεν υπάρχει στο εορτολόγιο).

- Γεια σου, Νεφ, είπε ο Δράκος. Τι κάνεις; Τι νέα;

- Να, εδώ. Μόνιμος κάτοικος της Αθήνας!

- Πάλι την «αιθαλομίχλη σου» φοράς;

- Είναι το πιο βολικό μου κοστούμι, αποκρίθηκε ο Νεφ. Δεν το βγάζω από πάνω μου με τίποτα.

- Ναι, αλλά οι κάτοικοι της Αθήνας είναι θυμωμένοι μαζί σου.

- Και λοιπόν; Εγώ σπάω την πλάκα μου και τραγουδώ.

- Τι τραγουδάς δηλαδή;
- Το «Α-θήήή-να, Α-θήήή-να, χαρά της γης, και της αυγηής, μικρό γαλά-ά-ά-άζιο κρί-ί-ί-ίνο»!
- Και δεν είναι άδικο να τραγουδάς και να σπας πλάκα μόνος σου;
- Και τι θες να κάνω;
- Να κάνουμε μια συμμορία, να σπάμε πλάκα και να τραγουδάμε όλοι μαζί.
- Βαριέμαι, μωρέ. Καλά είμαι βολεμένος πάνω από την πόλη.
- Έλα τώρα, Νεφ. Μη μου χαλάς το χατίρι. Θα πέσει πολύ γέλιο, σου λέω. Θα μας δείξει και η τηλεόραση.
- Η τηλεόραση; Χμμμ. Πολύ ενδιαφέρον αυτό. Άμα είναι έτσι, αλλάζει το πράμα.
- Ξέρεις άλλους δράκους που να θέλουν να σπάσουν πλάκα με τους ανθρώπους;

**Αγήνορα
Αστεριάδη,
Αθήνα,
καυσαέρια
(λεπτομέρεια,
Αγήνωρ
Αστεριάδης
Ζωγραφική –
Χαρακτική,
Δήμος Αθηναίων
– Δήμος Λάρισας)**

- Οουουουου! Ένα σωρό!
- Για πες έναν.
- Τον Ντεσιμπέλ, καλέ, αυτόν εκεί που φοράει ακουστικά και κάνει τάχατες πως αγαπάει τη μουσική. Να σου ανέβει αυτός στη μοτοσικλέτα και να μαρσάρει μέχρι να ξεκινήσει... Χμ! και ύστερα να φεύγει σα βολίδα, να μετανιώνεις

που γεννήθηκες με αυτιά. Εμείς εδώ τον λέμε Ντεσιμπέλ των θορύβων. Πώς λένε οι άνθρωποι: Η μαρκησία των αγγέλων; Κάπως έτσι.

- Καμιά δράκαινα ξέρεις;

- Πφφφ! Άλλο τίποτα. Καλά, εσύ πού ζεις; Δεν ξέρεις τη Ρυπανσίν, τη Χουλιγκάνα, τη Χωματερόλ;

- Εεε, ξέρεις, εγώ βλέπω πολύ τηλεόραση...

- Έτσι πες μου, κουρκούτιανες*!

Καλά, μωρέ Δράκε, θα σου τις συστήσω εγώ. Όπου να 'ναι θα 'ρθουν να σου πουν ιστορίες με τους ανθρώπους να σκάσεις στα γέλια. Εκείνη η Ρυπανσίν δεν έχει το θεό της. Ξαπλώνει τις αρίδες* της στην

κουρκούτιανες (κουρκουτιαίνω ή κουρκουτιάζω): χάζεψες, έχασες το μυαλό σου ❖ τις αρίδες (η αρίδα): τα πόδια

ακρογιαλιά, δεν αφήνει τους ανθρώπους να κολυμπήσουν, παίζει πεντόβολα* με τα κονσερβοκούτια, βάζει στα μούτρα της βρομιές και ντύνεται με σακούλες νάιλον. Χα χα χα!

Ο Νεφ κατέβασε μονορούφι μια κόκα κόλα και συνέχισε:

- Η Χωματερόλ, που τ' όνομά της θυμίζει προφιτερόλ, κόντεψε μια μέρα να μας μείνει στα χέρια από τα πολλά γέλια. Ξάπλωσε, που λες, σε μια πλαγιά, άνοιξε το στόμα της σαν πηγάδι, κι οι άνθρωποι σαν ηλίθιοι πήγαν και τη χόρτασαν με δροσερά, ζουμερά φρούτα. Έσκασε από το πολύ φαΐ, μα κόντεψε να σκάσει και από τα γέλια, όταν τους άκουσε να παραπονιούνται πως

(τα) πεντόβολα: παιδικό παιχνίδι με πέτρες ή βόλους

πεθαίνουν εκατομμύρια παιδιά από την πείνα... Χα χα χα! Μεγάλη πλάκα, σου λέω.

- Αυτή η Χουλιγκάνα, που λες, είναι νέα;

- Πολύ νέα. Αυτή είναι θεότρελη και τα κάνει όπου πάει γης μαδιάμ!

Κάθε Κυριακή πηγαίνει στα γήπεδα πρώτη και καλύτερη. Σπάζει καμιά εκατοστή καρέκλες για γούστο, πετά μερικά μπουκάλια στα κεφάλια των φιλάθλων, τους τσαλαπατά, βρίζει, κατεβάζει τα κάγκελα, πυροβολεί, όταν της έρθει το κέφι, και σκάει στα γέλια, όταν οι άνθρωποι διορθώνουν τις ζημιές, αφού είναι γνωστό ότι την άλλη Κυριακή πάλι τα ίδια θα κάνει. Χα χαχα!

Μέχρι το βράδυ η συμμορία ήταν έτοιμη. Αλίμονο τώρα! Χα!

Εκτός από το δράκο, που τον έλεγαν Δράκο, γιατί δεν είχε άλλο

όνομα, όλοι οι συμμορίτες-δράκοι είχαν παράξενα ονόματα: Νεφ, Ρυπανσίν, Χωματερόλ, Ντεσιμπέλ, Πεινάν, Πυρκαγείσον, Ανερζί, Χουλιγκάνα, κι όλα έφερναν προς το ξενικό, για να μοιάζουν πιο ευρωπαϊκά.

Η Πυρκαγείσον εξαφάνιζε τη μέρα πέντε με έξι δάση. Η Ανερζί γυρνούσε λυγιστή και κουνιστή στους δρόμους κι έπαιρνε το ψωμί των ανθρώπων, η Πεινάν τουμπάνιαζε* τις κοιλιές των παιδιών κι ο Νεφ εξαφάνιζε τα γαλανά σύννεφα και τα αγγελάκια, που το 'βαζαν στα πόδια τρομαγμένα.

Τέτοια παιχνίδια έπαιζαν οι δράκοι με τους ανθρώπους και κάθε

τουμπάνιαζε (τουμπανιάζω):
φούσκωνε

βράδυ μαζεύονταν στην «Ντρακοντισκοτέκ», τα έλεγαν κουτσοπίνοντας και δώσ' του χάχανα και δώσ' του γέλια. Ε, λοιπόν, οι άνθρωποι ήταν πιο χαζοί από τους δράκους, που σ' όλα τα παραμύθια τους παρουσιάζουν για βλάκες.

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Ποια προβλήματα θέτει το σύγχρονο αυτό παραμύθι;**
- 2. Αν το κείμενο σας έκανε να γελάσετε, τι είναι αυτό που προκαλεί το γέλιο;**
- 3. Να δημιουργήσετε τους δικούς σας ήρωες και να γράψετε μια ιστορία που να αναφέρεται στα προβλήματα του τόπου όπου ζείτε.**

4. Να διασκευάσετε το κείμενο για το θέατρο, να το παίξετε και να το βιντεοσκοπήσετε.

5. Να πάρετε συνέντευξη από τη συγγραφέα.

Αγγελική Βαρελλά

(Θεσσαλονίκη 1930)

Σπούδασε αρχαιολογία. Έχει ασχοληθεί με όλα τα είδη του πεζού λόγου. Τα βιβλία της αναφέρονται στο φυσικό και οικολογικό περιβάλλον, στην αρχαιοκαπηλία, στη βία στα γήπεδα, σε θέματα μυθολογίας. είναι αισιόδοξα, γεμάτα φαντασία και χιούμορ. Μερικά μόνο απ' αυτά είναι τα ακόλουθα:

Φιλενάδα φουντουκιά μου, Αρχίζει το ματς, Σε δυο τρελά ημίχρονα, Έξι εναντίον ενός.

B7 Περιπέτεια με την τηλεόραση

Ένα βράδυ ο κύριος Βερούτσι γύρναγε από τη δουλειά του. Ο κύριος Βερούτσι μπορεί να 'τανε υπάλληλος του ταχυδρομείου, μπορεί όμως και οδοντογιατρός. Δεν μπορούμε να τον κάνουμε και ό,τι θέλουμε. Να του βάλουμε μουστάκια; Γένια; Άντε, ας έχει μουστάκια και γένια. Ας προσπαθήσουμε να φανταστούμε πώς είναι ντυμένος, πώς περπατάει, πώς μιλάει. Τώρα μιλάει με τον εαυτό του... Ας κρυφακούσουμε τι λέει. - Επιτέλους, γυρνάω σπίτι... Σπίτι μου, σπιτάκι μου και σπιτοκαλυβάκι μου. Δεν μπορώ άλλο. Είμαι ψόφιος. Κόσμος... κυκλοφορία... Τώρα θα μπω στο σπίτι μου, θα κλειδώσω

την πόρτα κι ο κόσμος ολόκληρος απέξω. Αυτό τουλάχιστον μπορώ να το κάνω. Να 'μαι, έφτασα... Επιτέλους μόνος... Τι καλά... Πρώτο, δρόμο η γραβάτα... Δεύτερο, οι παντούφλες μου... Τρίτο, ανάβω την τηλεόραση... Τέταρτο, η πολυθρόνα μου, το σκαμνάκι για τα πόδια, το τσιγάρο... Αχ, τώρα είμαι με το βασιλιά γενιά*. Και, προπάντων, είμαι μόνος... μόνος... Μα συ ποια είσαι; Από πού ξεφύτρωσες; Μια νόστιμη κοπέλα χαμογελούσε κι έσταζε μέλι* στον κύριο Βερούτσι. Πριν λίγο δεν υπήρχε, τώρα στεκότανε κει δα και διόρθωνε το κολιέ που φορούσε στο λαιμό της.

με το βασιλιά γενιά: δε μου λείπει τίποτε, νιώθω άρχοντα ❖ έσταζε μέλι: ήταν όλο γλύκα, ήταν πολύ γλυκιά

- Δε με γνωρίσατε, κύριε Βερούτσι; Είμαι εκφωνήτρια της τηλεόρασης. Την ανάψατε και να 'μαι. Θα σας πω τις τελευταίες ειδήσεις.

Ο κύριος Βερούτσι διαμαρτυρήθηκε:

- Ναι, μα σεις δεν είστε μέσα στην τηλεόραση αλλά στο σπίτι μου και κάθεστε στον καναπέ μου.

- Το ίδιο δεν κάνει; Κι όταν είμαι μέσα στην τηλεόραση, είμαι σπίτι σας και κουβεντιάζω μαζί σας.

- Μα πώς καταφέρατε και μπήκατε δω μέσα; Δε σας πήρα είδηση. Ή μήπως μπήκατε κρυφά;

- Αυτό είναι άλλη κουβέντα... Τώρα θέλετε ν' ακούσετε τα νέα ή όχι;

- Τέλος πάντων..., ας ακούσουμε τι θα πείτε.

Η όμορφη κοπέλα έβαλε την καλή της φωνή κι άρχισε:

- Σε ολόκληρο το βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας συνεχίζεται το ανθρωποκυνήγι για τη σύλληψη του φοβερού ληστή που δραπέτευσε από τις φυλακές του Ρίντινγκ. Ο αρχηγός της αστυνομίας ανακοίνωσε ότι ο ληστής κατά πάσαν πιθανότητα κρύβεται στα δάση...

Κείνη τη στιγμή ο κύριος Βερούτσι άκουσε μια φωνή που δεν ήτανε της εκφωνήτριας ούτε κι έβγαινε από την τηλεόραση, αλλά κάπου μέσα από το δωμάτιο. Έλεγε λοιπόν η φωνή:

- Παραμύθια!

- Ποιος είναι; πετάχτηκε ο κύριος Βερούτσι. Ποιος μίλησε;

- Ο ληστής, είπε η εκφωνήτρια, σαν να μη συνέβαινε τίποτα. Κοιτάξτε, θα 'χε κρυφτεί κάτω από τον καναπέ.

- Παραμύθια, ξανάπε η φωνή, πού θα κρυφτώ εγώ, δε θα το πω στην αφεντιά σου... Ο κύριος Βερούτσι κοίταξε κατακεί που του φάνηκε πως ερχότανε η φωνή και είπε χωρίς πια να κρατηθεί:

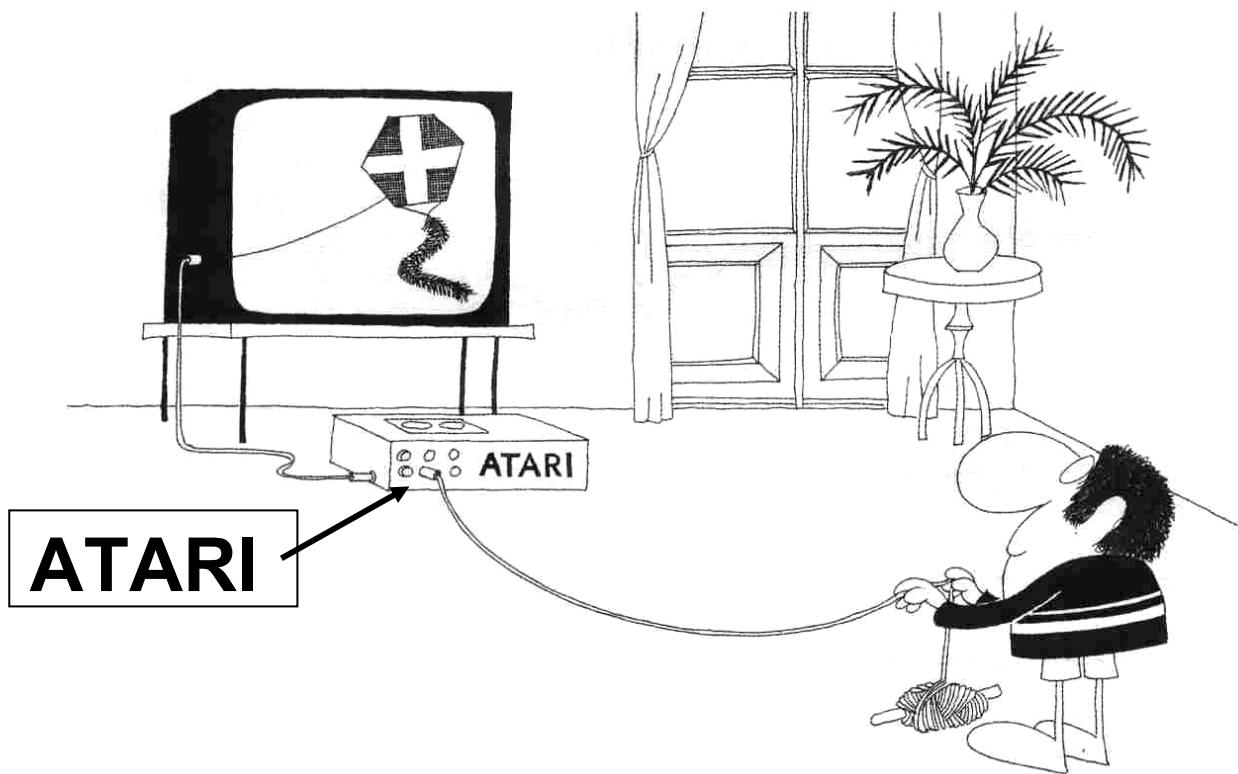
- Μα ποιος του 'δωσε την άδεια. Ένας ληστής θα 'χει σίγουρα και πιστόλι. Ένας ληστής στο σπίτι μου! Είναι για να του στρίβει κανενός.

- Εσείς με προσκαλέσατε, είπε ο ληστής και βγήκε από την κρυψώνα του.

- Εγώ; Ωραίο και τούτο. Να καλέσω εγώ ληστές να μου κάνουνε επίσκεψη και να πιούμε και κανένα ποτηράκι...

- Να συνεχίσω τις ειδήσεις; Ρώτησε η εκφωνήτρια.

- Γιατί όχι; απάντησε ο κύριος Βερούτσι. Είμαι περίεργος να δω πώς θα τελειώσει η ιστορία.

**ΚΥΡ, Χωρίς λόγια
(γελοιογραφία από
την εφημερίδα Ελευθεροτυπία)**

ΚΥΡ (1937)

**Ψευδώνυμο του σκιτσογράφου
Γιάννη Κυριακόπουλου.
Συνεργάζεται με εφημερίδες και
περιοδικά, όπου με τις μικρές
του ιστορίες σατιρίζει ποικίλα
θέματα.**

Και η κοπέλα πήρε κείνη την απρόσωπη φωνή, που έχουν οι εκφωνητές όταν λένε τα νέα.

- Ο στρατηγός Μπόλο ανακοίνωσε ότι το στράτευμά του θ' αρχίσει συντόμως την επίθεση ενάντια της δημοκρατίας της Πλανάβιας και ότι ο πόλεμος δε θα λήξει πριν τα Χριστούγεννα.

- Δεν είναι ακριβώς έτσι, ακούστηκε μια άλλη φωνή, ενώ άνοιγε με θόρυβο η πόρτα ενός ντουλαπιού.

Ο κύριος Βερούτσι πετάχτηκε ξανά ολόρθος.

- Τι είναι; Α, σίγουρα θα είστε ο στρατηγός Μπόλο. Και τι γυρεύετε μέσα στο ντουλάπι;

- Δικός μου λογαριασμός, απάντησε ο στρατηγός.

- Μπορεί, μα εγώ θέλω να ξέρω, είπε ο κύριος Βερούτσι. Μπόμπες... Μπόμπες στο ντουλάπι μου!...

Θα 'θελα να ξέρω τι σχέση έχω εγώ με πόλεμο...

Ο στρατηγός Μπόλο γέλασε κοροϊδευτικά.

- Η δουλειά μου, αγαπητέ κύριε, είναι να οδηγήσω τα στρατεύματά μου και να καταλάβω την Πλανάβια κι όχι να απαντώ στις ερωτήσεις σου. Έλεγα στη δεσποινίδα από δω πως η ανακοίνωσή μου ερμηνεύτηκε στραβά. Είπα ακριβώς αυτά τα λόγια:

Ο πόλεμος θα τελειώσει πριν τα Χριστούγεννα, γιατί εγώ θα κατατροπώσω τους Πλανάβιους, έναν έναν, θα κάνω στάχτη την πολιτεία τους και τα χωράφια τους και η γη τους θα μετατραπεί σε έρημο.

Τότε πετάχτηκε κι ο ληστής να πει το λογάκι του.

- Τι αγαθή ψυχούλα! Και μένα, έναν

κλεφταράκο της συμφοράς, με
κυνηγάει ολόκληρη η Μεγάλη
Βρετανία. Θέλετε να μάθετε ποιος
από τους δυο μας είναι ο αληθινός
ληστής...

- Κι εγώ θέλω να μάθω, ξεφώνισε ο
κύριος Βερούτσι, τότε θα
ξεκουμπιστείτε όλοι από δω μέσα·
κι εσύ, δεσποινίς εκφωνήτρια, κι
εσύ, κύριε ληστή, κι εσύ, κύριε
στρατηγέ... Αυτό είναι το σπίτι μου
και θέλω να μείνω μόνος! Ό,τι λέτε
και κάνετε σεις, στα παλιά μου τα
παπούτσια. Θα βρω τον τρόπο να
σας πετάξω έξω. Θα φωνάξω την
αστυνομία και θα σας κολλήσω την
κατηγορία: παραβίαση της στέγης*.

παραβίαση της στέγης: η είσοδος
κάποιου στο σπίτι μας με τη βία (οι
νόμοι προστατεύουν το οικογενεια-
κό άσυλο από κάθε μορφή
παραβίασης)

Εντάξει; Θα τηλεφωνήσω ακόμα και στους χωροφύλακες και στους αστυφύλακες της τροχαίας και στους πυροσβέστες... Θέλω να δω αν είμαι νοικοκύρης στο σπίτι μου. Να το ξέρω...

Στο μεταξύ, όσο η εκφωνήτρια συνέχιζε να λέει τις ειδήσεις, το σπίτι του κυρίου Βερούτσι, που ήτανε μοναδικός ιδιοκτήτης και ήθελε να κάθεται μονάχος χωρίς να τον ενοχλεί κανένας, άρχισε να γεμίζει λογής λογής κόσμο: Πλήθη από πεινασμένους, στρατεύματα σε πορεία, πολιτικοί πάνω στο βήμα, αθλητές που γυμναζόντανε, εργάτες που απεργούσαν, αεροπλάνα που πήγαιναν να βομβαρδίσουν... φωνές, στριγγλιές, τραγούδια, βρισιές σε όλες τις γλώσσες του κόσμου που μπερδευόντανε μέσα σε χίλιους δυο άλλους θορύβους.

- Φτάνει, ξεφώνισε ο κύριος Βερούτσι. Προδοσία. Παραβίαση της στέγης! Φτάνει! Φτάνει!

ΠΡΩΤΟ ΤΕΛΟΣ

Ξαφνικά ακούστηκε ένα επίμονο κουδούνισμα.

- Ποιος είναι;

- Ανοίξτε ή σπάμε την πόρτα.

Ευτυχώς, ήτανε οι χωροφύλακες. Τους κάλεσε ένας γείτονας που είχε τρομάξει με το θόρυβο.

- Μην κινηθεί κανείς! Ψηλά τα χέρια! Ταυτότητες!

- Ευχαριστώ, αναστέναξε ο κύριος Βερούτσι κι έπεσε ξέπνοος* στον καναπέ. Σας ευχαριστώ. Πάρτε τους όλους. Να μη βλέπω κανέναν. Όλοι τους είναι ύποπτοι.

- Και τούτη η δεσποινίς;

ξέπνοος: ξεψυχισμένος

- Κι εκείνη. Δεν είχε δικαίωμα να μου κουβαλήσει στο σπίτι μου όλη αυτή την οχλαγωγία.
- Εντάξει, κύριε Βερούτσι, είπε ο επικεφαλής των χωροφυλάκων, η ιδιωτική σας ζωή είναι απαραβίαστη. Θα τους στείλω όλους φυλακή. Μήπως θέλετε να σας ψήσω κανένα καφέ να συνέρθετε;
- Όχι, ευχαριστώ, θα τον ψήσω μόνος μου. Μόνο, καφέ χωρίς καφεΐνη, γιατί αλλιώς δε θα κλείσω μάτι όλη νύχτα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΛΟΣ

Ξαφνικά... του κύριου Βερούτσι του κατέβηκε μια ιδέα... μα τι ιδέα. Μια από κείνες που στα κόμικς τις παρουσιάζουνε μ' ένα φως που ανάβει στο κεφάλι του Μίκι ή του Σούπερμαν.

Ο κύριος Βερούτσι πλησίασε σιγά σιγά την τηλεόραση χαμογελώντας σ' όλο εκείνο τον κόσμο που τον κοίταζε με περιέργεια. Έριξε ένα τελευταίο χαμόγελο και, αφού βεβαιώθηκε πως κανένας δε θα τον εμποδίσει να κάνει αυτό που είχε στο νου του, με μια απότομη και αποφασιστική κίνηση πάτησε το κουμπί.

Η πρώτη που εξαφανίστηκε ήτανε η εκφωνήτρια. Ύστερα ο ένας μετά τον άλλο χανόντανε οι ληστές, οι τραγουδιστές, οι στρατηγοί, οι αθλητές, ο στρατός, ο κόσμος. Δεν ήτανε πολύ απλό;

Φτάνει να κλείσει κανείς την τηλεόραση κι όλοι είναι υποχρεωμένοι να εξαφανιστούνε, να μείνουνε έξω από την πόρτα και να σ' αφήσουνε μόνο στην ησυχία σου...

Ο κύριος Βερούτσι χαμογέλασε στον εαυτό του και άναψε την πίπα του.

ΤΡΙΤΟ ΤΕΛΟΣ

Ξαφνικά ο κύριος... ο κύριος Βερούτσι έπαψε να ξεφωνίζει σαν τρελός.

Κατάλαβε άραγε;

Ναι, κατάλαβε.

Τι να καταλάβει;

Πως δε φτάνει να κλείσεις την πόρτα σου για ν' αφήσεις απέξω όλο τον κόσμο, τα βάσανά του και τα προβλήματά του.

Και πως κανένας δεν μπορεί πραγματικά να απολαύσει τις χαρές της ζωής, όταν ξέρει – και μια τηλεόραση αρκεί για να του το μάθει – πως υπάρχουν άνθρωποι που είναι δυστυχισμένοι, υποφέρουν, πεθαίνουν κάπου κοντά ή πολύ

μακριά, μα πάντα πάνω σ' αυτή τη γη που είναι μια για όλους μας, που είναι το ίδιο σπίτι για όλους μας.

απόδοση: Άλκη Ζέη

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

1. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να τελειώσει μια ιστορία. Ο συγγραφέας διαλέγει την τρίτη περίπτωση. Εσείς ποια προτιμάτε και γιατί;

2. Οι γνώμες των ανθρώπων για τα γεγονότα της ζωής είναι συχνά διαφορετικές, χωρίς υποχρεωτικά να είναι μια μόνο η σωστή και οι άλλες λάθος. Με αφορμή το κείμενο συζητήστε την παραπάνω άποψη.

3. Εάν ήσασταν υπεύθυνοι ενός τηλεοπτικού σταθμού, τι θα συμπεριλαμβάνατε στο πρόγραμμά του; Προγραμματίστε τις εκπομπές μιας μέρας.

4. Συζητήστε στην τάξη τις θετικές και τις αρνητικές επιδράσεις της τηλεόρασης.

Τζιάννι Ροντάρι

**(Gianni Rodari,
Ομένια Ιταλίας 1920 –
Ρώμη 1980)**

Ο μεγαλύτερος σύγχρονος παραμυθάς που με το έργο του έχει συμβάλει στην ανανέωση της παγκόσμιας παιδικής λογοτεχνίας.

Στοιχεία του ύφους του είναι η φαντασία και το πρωτότυπο χιούμορ. Στόχος του η δημιουργική διασκέδαση του αναγνώστη, με την ανάδειξη των κοινωνικών προβλημάτων και τον καυτηριασμό των ανθρώπινων ελαττωμάτων. Έχει τιμηθεί με το Βραβείο Άντερσεν. Μερικά από τα έργα του: *Ο πλανήτης των χριστουγεννιάτικων δέντρων, Μια φορά κι έναν καιρό σ' έναν πλανήτη μακρινό, Το βιβλίο με τα λάθη, Παραμύθια απ' το τηλέφωνο, Ένα λεπτό κρεμμύδι.*

B8 Ένα παιδί μετράει τ' άστρα

Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το πρώτο κεφάλαιο του μυθιστορήματος του Μενέλαου Λουντέμη Ένα παιδί μετράει τ' άστρα. Παρουσιάζει ανάγλυφα τον πόθο του φτωχού παιδιού να μάθει γράμματα, καθώς και την προσπάθεια να επιτύχει το στόχο του παρά τις αντίξοες κοινωνικές συνθήκες.

Μια μέρα κάθισε και παίδεψε το κεφάλι του. Το 'βαλε κάτω και το παίδεψε, το 'πλεξε όπως είδε να κάνουν οι γύφτοι με το καλάθι. Στο τέλος το βρήκε: Θα 'πιανε φιλία με τα βιβλία. Θα γύρευε να μάθει από

κει, αυτά που του 'κρυβαν οι μεγάλοι πίσω απ' τα παραμύθια που λέγανε αυτοί οι μικροί χάρτινοι «παππούδες» που κάθονται στα γόνατά σου και σου λένε τις ιστορίες τους χωρίς καμώματα και παρακάλια.

Μα στο χωριό, που δούλευε παραπαίδι*, δεν είχε χαρτοπουλειά*. Έπρεπε, λοιπόν, να παρακαλέσει κανένα μπάρμπα απ' αυτούς που κατεβαίνανε στην πολιτεία και πουλούσανε το καλαμπόκι τους να του φέρει ένα. Και μια μέρα αυτό έγινε. Έπιασε έναν τέτοιο γερούλη, του 'βαλε στη χούφτα καναδυό μεταλλίκια* και,

(το) παραπαίδι : παραγιός, βοηθός τεχνίτη ❖ χαρτοπουλειά (το χαρτοπουλειό): τα χαρτοπωλεία ❖ μεταλλίκια (το μεταλλίκι): κέρματα

«σε παρακαλώ», του λέει, «αν βρεις, εκεί που πας, κανένα βιβλίο που να λέει καλές ιστορίες, πάρ' το μου. Ε; Πολύ θα σε περικαλέσω*, όμως...».

Έβαλε ο παππούς τα μεταλλίκια στην απαλάμη του, τα πασπάτεψε με το δάχτυλο, αναποδογύρισε ένα, για να δει τι έχει από κάτω...

έστρωσε με το δάχτυλο τα μουστάκια του... και του τα 'δωσε πίσω. «Πάρ' τα», του λέει. «Αν τα χαρτιά λένε καλά παραμύθια... μου τα λες και μένα και ξεχρεώνουμε. Αν, πάλι, δε λένε, θα σου πάρω ένα αυτί. Ε;...». Το παιδί τρόμαξε. Ο γέρος τότε έβαλε τα γέλια... «Άιντε, άιντε... Σύχασε*...», είπε. «Δε σου παίρνω αυτί, σου παίρνω ένα μεταλλίκι. Σύμφωνοι;».

θα σε περικαλέσω: θα σε

παρακαλέσω ❖ Σύχασε: ησύχασε

Σε τρεις μέρες του 'φερε ένα χαρτί, λίγο πιο χοντρό απ' το βαγγέλιο, και του το 'δωσε. « Το πασπάτεψα από παντού», λέει στο παιδί. «Δε βγαίνει τίποτα. Για πάρ' το εσύ, μην 'πα και σε γνωρίζει και συνεννοηθείτε».

Το παιδί τ' άνοιξε τρέμοντας. Ήταν σαν μικρό σπιτάκι, «Ιστορία Σεβάχ του Θαλασσινού» έλεγε το ξώφυλλό του. Αυτό ήταν! Το παιδί έπεσε πάνου στο βιβλίο με τα μούτρα. Και το διάβαζε, το διάβαζε ολόκληρο το χειμώνα. Το διάβαζε και ξανά το διάβαζε και πάλι το ξαναδιάβαζε, και το 'μαθε νεράκι. Κείνος ο μπάρμπας, που του το 'χε φέρει, τ' άκουε και τρέμανε τα μουστάκια του. Όμορφο βιβλίο. Μόνο που είχε μια παραξενιά. Έλεγε την ιστορία του μονάχα σ' όποιον ήθελε.

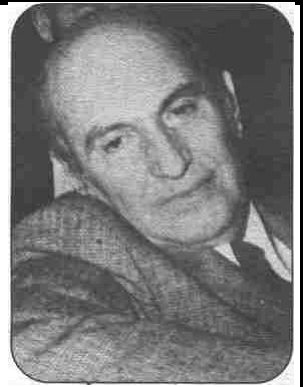
**Όσπου να κλείσει κείνη η
χρονιά, είχε καταπιεί κι άλλα καμιά
δεκαριά βιβλία.**

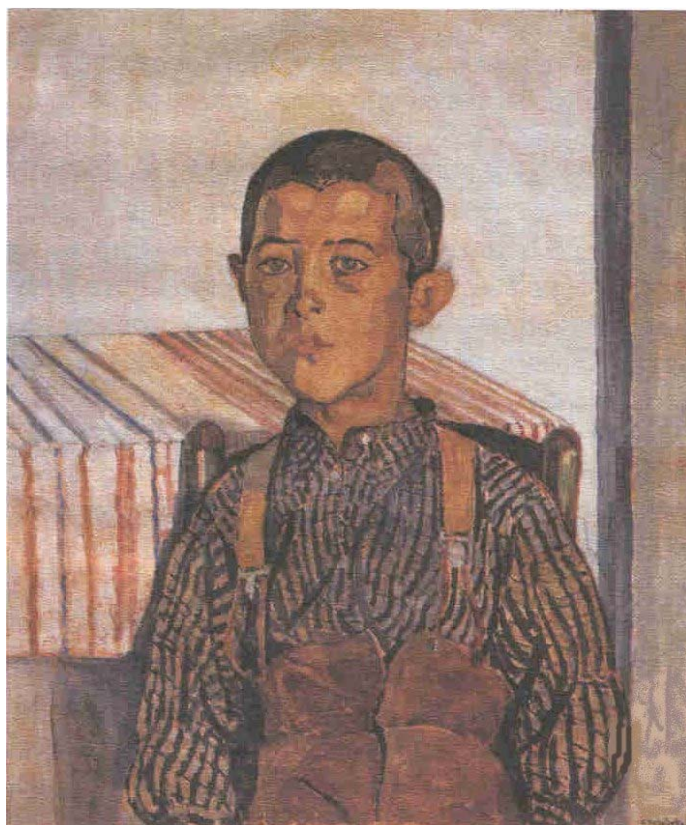
Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Γιατί στρέφεται στα βιβλία ο ήρωας του κειμένου ;**
- 2. Να βρείτε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το παιδί στην προσπάθειά του να αποκτήσει βιβλία.**
- 3. Αν ο ήρωας του αποσπάσματός μας επισκεπτόταν την τάξη του Τυφλοπόντικα (τόμος 3ος σελ. 71-79) τι θα έλεγε στα παιδιά που θα συναντούσε εκεί για την αξία των βιβλίων;**

Μενέλαος Λουντέμης
(Κωνσταντινούπολη 1915 –
Αθήνα 1976)

Έζησε δύσκολα παιδικά χρόνια και αναγκάστηκε να εργαστεί από μικρό παιδί. Αγωνίστηκε στην Αντίσταση κατά των κατακτητών (1940) και μετά τον πόλεμο έζησε στη Ρουμανία ως πολιτικός πρόσφυγας. Τα έργα του διακρίνονται για το λυρισμό και το έντονο συναισθηματικό στοιχείο τους. καταγράφουν τις δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες, τις οικονομικές δυσκολίες και τα προβλήματα του απλού λαού. Κυριότερα βιβλία του: *Τα πλοία δεν άραξαν, Καληνύχτα ζωή, Οι κερασιές θ' ανθίσουν και φέτος, Οδός Αβύσσου αριθμός 0, Της γης οι αντρειωμένοι.*

**Σπύρου Παπαλουκά,
Το παιδί με τις τιράντες
(Το παιδί στη νεοελληνική τέχνη,
εκδ. Adam)**

**Σπύρος Παπαλουκάς
(1892-1957)**

**Ζωγράφος που ασχολήθηκε
κυρίως με την απόδοση του
ελληνικού τοπίου. Το έργο του
έχει επιρροές από τη βυζαντινή
αγιογραφία.**

B9 Σ' ένα συνοριακό σταθμό

Από παιδί είχε μανία με τα τρένα. Μεγάλη μανία. Το έσκαγε από το σχολείο, με τα βιβλία παραμάσχαλα* και, πού τον έχανες, πού τον έβρισκες, στο σταθμό. Έμεναν σε μια μικρή επαρχιακή πόλη.

Τρύπωσε σε μια γωνιά κι εκεί καθότανε ώρες ολόκληρες και κοίταζε. Όχι μονάχα τα τρένα που ολοένα ερχόντουσαν και ολοένα φεύγανε, μα όλη η ατμόσφαιρα εκεί τον γοήτευε. Από το πολύ το σκασιαρχείο έμεινε στην ίδια τάξη. Η μάνα του του τις έβρεχε ταχτικά, αυτός το βιολί του.

παραμάσχαλα: κάτω απ' τη μασχάλη

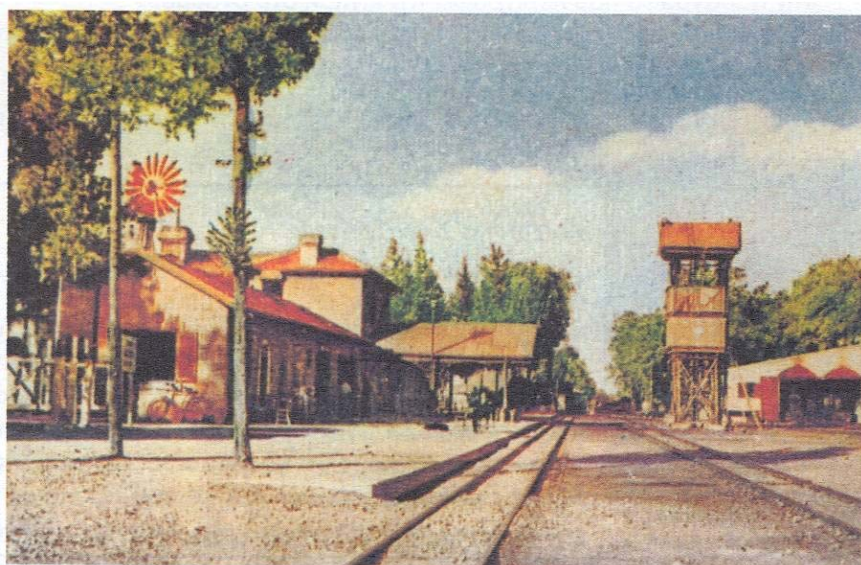
Το όνειρό του, από τότε, δεν ήτανε να γίνει, όπως θέλανε άλλα παιδιά, αξιωματικός ή μηχανικός, μα σταθμάρχης. Ονειρευότανε τον εαυτό του σταθμάρχη στον κεντρικό σταθμό της πρωτεύουσας, με τη σκούρα μπλε στολή, με τα σιρίτια στα μανίκια, κι ένιωθε μεγάλη συγκίνηση.

Συχνάζοντας στο σταθμό, είχε μάθει από μικρός όλες τις μανούβρες που γίνονται εκεί σαν είναι να 'ρθει ή σαν είναι να φύγει ένα τρένο.

Είχε μάθει ακόμα να παρατηρεί. Να μελετάει τα πρόσωπα των ταξιδιωτών. Άλλοι φτάνανε στο σταθμό με συνοδεία συγγενείς και φίλους κι αρχίζανε οι ατέλειωτοι αποχαιρετισμοί, οι συγκινήσεις και τα ρέστα. Άλλοι πάλι ερχόντουσαν και βρίσκανε ολόκληρη υποδοχή. Και ξανά οι συγκινήσεις και τα ρέστα.

Μα κείνοι που ήταν η συμπάθειά του από τότε, ήταν οι μοναχικοί ταξιδιώτες. Αυτοί που φεύγουν ή έρχονται ολομόναχοι. Σαν είναι να φύγουνε, πηδάνε στο βαγόνι τους και χάνονται εκεί μέσα. Δεν κοιτάνε από το παράθυρο, γιατί ξέρουν πως δεν είναι κανένας για να τους αποχαιρετήσει, να τους πει: «Καλό ταξίδι!». Το ίδιο σαν έρχονται. Κατεβαίνουν από το βαγόνι τους, γρήγορα γρήγορα, και τραβάνε κατευθείαν στην έξοδο. Ξέρουν πως δεν είναι κανένας για να τους πει: «Καλωσόρισες!».

**Σταθμός
τρένου στη
Λευκωσία
(1947)**

Το είχε λοιπόν μεγάλο μεράκι* να γίνει σταθμάρχης. Και τίποτα, μα τίποτα, δεν μπόρεσε να τον κάνει ν' αλλάξει γνώμη. Ούτε το ξύλο που ταχτικά έτρωγε από τη μάνα του ούτε που έμεινε στην ίδια τάξη δυο φορές ούτε και μια φορά που τον τράβηξε πίσω από κάτι βαγόνια ένας σιδηροδρομικός και του έκανε χειρονομίες.

Και γίνηκε σιδηροδρομικός, μα όχι σταθμάρχης. Δεν είχε τα «τυπικά προσόντα». Δεν τα κατάφερε να τελειώσει το σχολείο. Όμως, μέρα και νύχτα, βρισκότανε στο αγαπημένο του περιβάλλον κι αυτό του έφτανε.

το είχε μεράκι: το επιθυμούσε παρά πολύ

Τώρα που είναι συνταξιούχος, λέει να καθίσει να γράψει ένα βιβλίο με τις αναμνήσεις του. Τριάντα δύο χρόνια έκανε σιδηροδρομικός. Υπηρέτησε σε πολλούς σταθμούς, μικρούς και μεγάλους. Και είδε πολλά πράγματα. Έχει ένα σωρό αναμνήσεις.

Το είπε το σχέδιό του για το βιβλίο σ' ένα φίλο του, συνταξιούχο δάσκαλο, που τα κουτσοπίνουν παρέα τα βραδάκια. Το βρήκε σπουδαίο το σχέδιό του ο φίλος του. Μάλιστα του βρήκε και τον τίτλο του βιβλίου:

«Απομνημονεύματα μιας μακράς σιδηροδρομικής ζωής». Κι αυτός του είπε: «Δάσκαλε, τι 'ναι τούτο; Μακρύ σα σιδερόδρομος είναι». Γελάσανε κι οι δυο τους. Και τσουγκρίσανε τα ποτήρια τους.

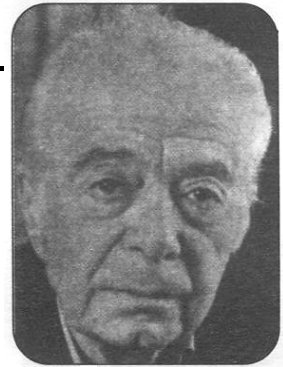

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Ποιες ερωτήσεις θα θέλατε να κάνετε στο σιδηροδρομικό, για να μάθετε γιατί διάλεξε αυτό το επάγγελμα;**
- 2. Μιλήστε για κάποιο στόχο που είχατε βάλει. Πώς καταφέρατε να τον πραγματοποιήσετε; Αν όχι, τι έφταιξε; Πώς νιώσατε στην κάθε περίπτωση;**
- 3. Αν έπρεπε να φτιάξετε μια αφίσα γι' αυτό το διήγημα, τι θα ζωγραφίζατε; Ζωγραφίστε την και βάλτε από κάτω έναν τίτλο. Ή ζωγραφίστε όποια σκηνή σας κινεί το ενδιαφέρον από την παράγραφο που περιγράφει την κίνηση στο σταθμό.**
- 4. Πώς θα χαρακτηρίζατε το παιδί «που είχε μανία με τα τρένα»; Να**

βρείτε τις αντίστοιχες φράσεις του κειμένου.

Αντώνης Σαμαράκης
(Αθήνα 1919)

Δημοφιλής συγγραφέας. Το έργο του, διηγήματα και μυθιστορήματα, είναι εμπνευσμένο από τα καθημερινά κοινωνικά προβλήματα και διακρίνεται για την ανθρωπιά του. Ο Σαμαράκης πρωτοστατεί στις προσπάθειες για τη σωτηρία των παιδιών του πλανήτη μας και δίκαια έχει ανακηρυχτεί ο «πρώτος Έλληνας πρεσβευτής καλής θέλησης της Unicef για τα παιδιά του κόσμου». Έργα του: *Ζητείται ελπίς, Σήμα κινδύνου, Αρνούμαι, Το λάθος, Το διαβατήριο.*

B10

Ο Θωμάς

Είχαμε πιάσει τα μπροστινά καθίσματα του αεροπλάνου και προσπαθούσαμε να βολευτούμε ανάμεσα σε πακέτα, τσάντες και ταξιδιωτικούς σάκους. Οι επιβάτες συνωστίζονταν στο διάδρομο, ψάχνοντας να βρουν τις θέσεις τους και, καθώς περνούσαν από μπροστά μας, κοντοστέκονταν και οι ματιές τους ήταν γεμάτες περιέργεια και απορία. Και πώς να μην απορούν; Η ομάδα μας φορούσε κάτασπρα μπλουζάκια που έγραφαν πάνω τους «Ειδικοί Ολυμπιακοί Αγώνες» και τέτοιους αγώνες δεν είχαν ξανακούσει. Μόλις απογειωθήκαμε, ο Θωμάς κόλλησε το πρόσωπό του στο

παράθυρο του αεροπλάνου κι έκανε σαν μικρό παιδί:

- Μαμά, κοίταξε πώς φαίνονται τα σπίτια, σαν κουτάκια... και οι δρόμοι μοιάζουν με μεγάλα φίδια. Να, κι ένα καράβι... μικρούλικο που είναι!...

Κι όμως ο Θωμάς δεν ήταν πια παιδί. Σε δυο μήνες έκλεινε τα είκοσι, παλικάράκι ψηλόλιγνο, ξανθό, με γαλάζια μάτια σαν ήμερες θάλασσες. Μόνο το μυαλό του δε μεγάλωσε, έμεινε όπως ήταν στα πρώτα παιδικά του χρόνια. Γιατί ο Θωμάς γεννήθηκε πνευματικά καθυστερημένος.

Όταν έγινε τεσσάρων χρονών, τον γράψαμε σ' ένα νηπιαγωγείο για ειδικά παιδιά. Του άρεσε το καθημερινό πηγαινέλα με το σχολικό λεωφορείο, τα παιχνίδια, η νηπιαγωγός που τον αγαπούσε και δεν

κουραζόταν να τον ανεβοκατεβάξει στα όργανα της παιδικής χαράς.

Στο σπίτι γινόταν σωστό πανηγύρι κάθε φορά που ο Θωμάς έλεγε και μια καινούργια λέξη.

Στο ειδικό δημοτικό σχολείο έμαθε να γράφει και να διαβάζει απλές φράσεις. Του άρεσε να ζωγραφίζει, ταίριαζε τα χρώματα με μεγάλη ευαισθησία κι αγαπούσε με πάθος τη μουσική. Πέταγε από τη χαρά του όταν του χαρίζαμε κασέτες με τραγούδια του Νταλάρα και της Μούσχουρη.

Ήξερα πως δε θα γινόταν ποτέ ζωγράφος κι ούτε θα μάθαινε να παίζει όργανα μουσικά. Και τι μ' αυτό; Σκεφτόμουνα. Ο Θωμάς έχει τις χάρες του, είναι ευχαριστημένος με τις μπογιές του, τους δίσκους της μουσικής, και η καρδιά μου ημέρευε.

- Θέλετε ν' ακούσετε λίγη μουσική; Έχουμε ακόμη πολλές ώρες μέχρι να φτάσουμε· η αεροσυνοδός, ευγενικιά, ήρθε φορτωμένη μ' ένα μάτσο ακουστικά μέσα σε πλαστικά σακουλάκια.

Άλλο που δεν ήθελε ο Θωμάς. Τα στερέωσε στ' αυτιά του, βρήκε το κανάλι που του άρεσε και για αρκετή ώρα δε σάλεψε από τη θέση του. Ακόμα κι όταν έσκυψε πάνω του ο Γεράσιμος, δεν κουνήθηκε καθόλου. Ο Γεράσιμος ήταν ο γυμναστής, ο προπονητής κι ο καλύτερος φίλος του Θωμά. Χτύπησε την πόρτα μας ένα Σάββατο βράδυ κι η ζωή μας άλλαξε από τη μια στιγμή στην άλλη.

- Είμαι ο Γεράσιμος, ο καινούργιος γυμναστής στο σχολείο του Θωμά. Ήρθα να μιλήσουμε για το γιο σας.

- Έκανε τίποτα; Μήπως χτύπησε κανένα παιδί; τον έκοψα ανήσυχη.
- Όχι, το αντίθετο μάλιστα, έκανε κάτι σπουδαίο. Παίζαμε μπάσκετ προχθές στην αυλή του σχολείου. Κάποια στιγμή η μπάλα τού ξέφυγε. Ο Θωμάς έτρεξε να την πιάσει. Η μπάλα, παίρνοντας τον κατήφορο, απόχτησε ταχύτητα. Από πίσω κι ο Θωμάς που φοβόταν μην κυλήσει στον γκρεμό και χαθεί. Κι όσο η μπάλα κατρακυλούσε, τόσο ο Θωμάς δυνάμωνε το τρέξιμό του, αποφασισμένος να την πιάσει. Την πρόλαβε στη μέση του δρόμου. Εγώ κρατούσα την αναπνοή μου.
- Φοβήθηκες μην πέσει ο Θωμάς στο γκρεμό; ανατρίχιασα.
- Όχι, ο γιος σας ήξερε τις δυνάμεις του και τις μέτρησε σωστά. Εκείνο που δε γνώριζε ήταν πως είχε τρέξει πάνω από εκατό μέτρα,

αυξάνοντας μάλιστα την ταχύτητά του προς το τέλος. Υπολογίζω ότι έκανε τα εκατό μέτρα σε δεκαπέντε δευτερόλεπτα. Είναι σπουδαίος χρόνος για ειδικό παιδί που δε γυμνάζεται κανονικά; Θέλω να τον προπονήσω στο δρόμο των εκατό μέτρων, για να πάρει μέρος στους αγώνες, στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Γι' αυτό ήρθα σήμερα, να ζητήσω την άδειά σας.

Στην αρχή ήμουνα διστακτική, δεν ήθελα να κουράζεται ο Θωμάς. Φοβόμουνα κιόλας μην πέσει και χτυπήσει, μήπως ιδρώσει και κρυολογήσει.

- Θα του κάνει καλό ο αθλητισμός. Θα δυναμώσει το χαρακτήρα του. Θα γνωρίσει κι άλλα παιδιά, θα γίνει πιο κοινωνικός. Δε θα τον πιέσω ποτέ να κάνει περισσότερα απ' όσα μπορεί. Θα μείνουμε

μακριά από ανταγωνισμούς και ρεκόρ.

Τα επιχειρήματά του ήταν λογικά, μ' έπεισε. Ένιωθα ότι μπορούσα να του έχω εμπιστοσύνη, ο Θωμάς θα ήταν σε καλά χέρια.

Τρεις φορές την εβδομάδα ο Γεράσιμος έπαιρνε το Θωμά για προπόνηση στο γήπεδο της γειτονιάς. Στην αρχή δεν ήταν καθόλου εύκολο. Ένα απόγευμα ο Θωμάς γύρισε κλαμένος, με μάγουλα γρατζουνισμένα.

- Δεν ξαναπάω πια στο γήπεδο.

Την ώρα που έβαζα τη φόρμα μου, ένα παιδί μου φώναξε «καλώς τα βλίτα» κι όλοι σκάσανε στα γέλια. Αναγκάστηκα κι εγώ να του ρίξω μια μπουνιά, είπε κι ήταν έτοιμος να ξαναβάλει τα κλάματα.

- Να δεις που δε θα σε πειράξει πια, τον παρηγορούσα. Άλλες φορές

πάλι βαριόταν. Προτιμούσε να βλέπει τηλεόραση, ν' ακούει μουσική. Τότε ο Γεράσιμος έβαζε μπροστά τα μεγάλα μέσα.

- Θα είναι κι η Μαρίνα στην προπόνηση. Αν δεν έρθεις, θα της πέσει από δίπλα ο Μάνος ο μπασκετμπολίστας και πάει, την έχασες. Η Μαρίνα ήταν ο «έρωτας» του Θωμά. Όταν την έβλεπε να μιλάει με τ' άλλα τ' αγόρια, έσκαγε απ' τη ζήλια του. Είδε κι έπαθε ο Γεράσιμος να τον στρώσει.

Χίλια δυο μικροπράγματα που τα κανονικά παιδιά τα έκαναν μ' ευκολία, ήταν βουνό ολόκληρο για το Θωμά. Έπρεπε να μάθει πως, όταν ξεκινούσε το τρέξιμο, έπρεπε και να τερματίσει. Τις περισσότερες φορές έφτανε στη μέση της διαδρομής και σταματούσε. Άλλοτε πάλι δυσκολευόταν να τρέξει μέσα

στο διάδρομο. Έβγαινε έξω από τις γραμμές και περνούσε στο διπλανό «κουλουάρ»* που έτρεχαν οι άλλοι αθλητές. Τότε η κούρσα ακυρωνόταν και τα παιδιά χαλούσαν τον κόσμο με φωνές και παράπονα.

Τη μέρα των αγώνων το γήπεδο ήταν κατάμεστο από γονείς, συγγενείς, φίλους, δάσκαλους, εκπαιδευτές. Μόνον ο υπουργός δεν ήρθε. Έστειλε όμως ένα φλύαρο μήνυμα «συμπαραράστασης» γεμάτο υποσχέσεις.

Οι αθλητές στάθηκαν στην αφετηρία, ετοιμάστηκαν, δόθηκε η εκκίνηση...

(το) κουλουάρ: ο διάδρομος, μέσα στον οποίο τρέχει ο δρομέας

Ο αφέτης έδωσε την εκκίνηση με μια σφυρίχτρα κι όλα πήγαν καλά. Ο Θωμάς έβαλε τα δυνατά του και κατάφερε να τερματίσει πρώτος. Με τα χέρια σηκωμένα ψηλά, όπως έβλεπε να κάνουν τα μεγάλα αστέρια του στίβου στην τηλεόραση, χαιρετούσε, έστελνε φιλιά, ιδιαίτερα στις πρώτες κερκίδες, εκεί που καθόταν η Μαρίνα. Ξέχασε όλες τις συμβουλές και τα λόγια του Γεράσιμου. Στάθηκε αδύνατο εκείνη τη μεγάλη στιγμή να θυμηθεί ότι η συμμετοχή μετράει περισσότερο κι από τη νίκη, ο ανταγωνισμός και η προσωπική προβολή δε συμβιβάζονται με το πνεύμα των αγώνων. Η ανάγκη για διάκριση, που είναι βαθιά ριζωμένη στον κάθε άνθρωπο, κυριάρχησε μέσα του. Ο Θωμάς ήθελε να νικήσει, να νιώσει

τη χαρά του νικητή, ν' ακούσει τα χειροκροτήματα του κόσμου, ν' αποδείξει στο Γεράσιμο, στους φίλους του, στη Μαρίνα, σ' όλους εμάς που τον αγαπούσαμε, ότι ήταν ικανός όχι μόνο να τρέξει αλλά και να κερδίσει. Το βράδυ στήθηκε από νωρίς μπροστά στην τηλεόραση ν' ακούσει τις αθλητικές ειδήσεις.

- Θα μας δείξει κι εμάς η τηλεόραση, ε μαμά; ρωτούσε κάθε τόσο.

Δε βρέθηκε όμως ούτε ένας δημοσιογράφος να πει δυο λόγια, ούτε μια κάμερα να δείξει έστω και για λίγα λεπτά τους αγώνες των παιδιών μας, τη μεγάλη χαρά και τον ενθουσιασμό τους.

- Του χρόνου θα πάμε στην Αμερική,

στους Ειδικούς Ολυμπιακούς Αγώνες, έλεγε την άλλη μέρα, σοβαρός, ο Γεράσιμος. Να δούμε τι

γίνεται και στις άλλες χώρες, να γνωρίσουν τα παιδιά μας τους ξένους αθλητές, να δείξουμε, κι εμείς τι αξίζουμε.

- Δεν πρόκειται να ξεχάσουμε τις αρχές και τους στόχους μας, επειδή θα πάμε στους μεγάλους αγώνες. Φαντάζεστε να μπορέσουμε μια μέρα να οργανώσουμε στην Ελλάδα μια Παγκόσμια Ειδική Ολυμπιάδα;

Ο ενθουσιασμός και το πάθος του Γεράσιμου νίκησαν και τους τελευταίους δισταγμούς μου.

Μέσα σε λίγους μήνες σχηματίστηκε η Ολυμπιακή ομάδα. Τέσσερα παιδιά όλα κι όλα. Ο Θωμάς, οι δίδυμες, η Σοφία και η Όλγα, τα δελφινάκια μας στην πεταλούδα, κι ο Μιχάλης που πηδούσε άλμα εις ύψος.

Ο Γεράσιμος συνέχισε να προπονεί τα παιδιά κι εκείνα μετρούσαν τις βδομάδες και τους μήνες μέχρι να φτάσει η ημέρα της αναχώρησης.

- Φτάνουμε σε λίγα λεπτά, παρακαλούμε δέστε τις ζώνες σας, η φωνή από το μεγάφωνο ξύπνησε και τους τελευταίους κοιμισμένους επιβάτες.

Έξω ήταν ακόμα σκοτάδι, στο βάθος όμως η πόλη, κατάφωτη, περίμενε τα παιδιά απ' όλο τον κόσμο για να δώσει φτερά στις ελπίδες και στα όνειρά τους. Στο αεροδρόμιο που προσγειωθήκαμε, μια πελώρια φωτεινή επιγραφή έγραφε το σύνθημα της Ολυμπιάδας: «Δώσε μου την ευκαιρία ν' αγωνιστώ κι αν δε νικήσω, άσε με να νιώσω περήφανος που προσπάθησα».

**Μένουμε στους φοιτητικούς
ξενώνες του Πανεπιστημίου και
τρώγαμε καθημερινά στη μεγάλη
τραπεζαρία, όλοι μαζί, αθλητές και
συνοδοί απ' όλο τον κόσμο,
άσπροι, μαύροι, κίτρινοι. Όλα τα
παιδιά έγιναν φίλοι απ' την πρώτη
κιόλας μέρα. Κουβέντιαζαν με τη
γλώσσα της καρδιάς που δε
γνωρίζει πατρίδες και σύνορα, αυτή
την υπέροχη γλώσσα της αγάπης,
που ξέρουν και τη μιλούν όσοι
έχουν άδολες ψυχές.**

**Η μέρα των αγώνων ξημέρωσε
λαμπρή. Ο ουρανός ήταν
καταγάλανος κι αστραφτερός, το
πράσινο στα δέντρα ολόφρεσκο.
Όταν μπήκαμε στο στάδιο, σάστισα.
Αλήθεια, όλοι αυτοί οι άνθρωποι,
περισσότεροι από πενήντα
χιλιάδες, είχαν έρθει για να δουν
αγώνες παιδιών, πνευματικά**

καθυστερημένων; Δυσκολευόμενα να το πιστέψω.

- Ο κόσμος εδώ αγαπάει και σέβεται κάθε άνθρωπο αδικημένο, αναγνωρίζει ότι έχει κι αυτός δικαίωμα στη ζωή, στη χαρά, στην ευτυχία, μου ψιθύρισε ο Γεράσιμος, λες κι είχε διαβάσει τη σκέψη μου.

Ύστερα πήρε το Θωμά και πήγαν στ' αποδυτήρια.

Πρώτη, όπως γίνεται σ' όλους τους Ολυμπιακούς αγώνες, θα ήταν η ελληνική ομάδα. Από το πρωί ο Θωμάς ήταν ανήσυχος και νευρικός. Έτρεμε από υπερένταση κι ανυπομονησία.

- Θέλω να κερδίσω, έστω και το χάλκινο μετάλλιο. Το έχω υποσχεθεί στη Μαρίνα, έλεγε κάθε τόσο. Ο Γεράσιμος, για να τον ηρεμήσει, τον πήρε κι έκαναν μια μεγάλη βόλτα στο πάρκο. Τάισαν

**ΤΙΣ ΠΑΤΠΙΕΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ, ΕΦΑΓΑΝ
ΠΑΓΩΤΌ, ΚΟΥΒΈΝΤΙΑΣΑΝ. ΓΎΡΙΣΕ
ΣΤΟΝ ΞΕΝΌΝΑ ΚΑΛΜΑΡΙΣΜΈΝΟΣ.**

**Άρχισε η παρέλαση. Τα παιδιά
μπήκαν στο στάδιο φανερά
σαστισμένα. Οι δίδυμες κρατιόνταν
χέρι χέρι για να παίρνουν θάρρος.
Ο Θωμάς, ένα βήμα μπροστά,
αγωνιζόταν να κρατήσει τη σημαία
ψηλά και ν' ακολουθήσει το κορίτσι
που κρατούσε την ταμπέλα με τη
λέξη «Ελλάς».**

**Έκαναν ολόκληρο το γύρο του
σταδίου. Ο κόσμος χειροκροτούσε
την ελληνική ομάδα, οι ομογενείς*
της πόλης είχαν ξεδιπλώσει
ελληνικές σημαίες και τις
κουνούσαν πέρα δώθε.**

**Ο ενθουσιασμός του κόσμου είχε
συνεπάρει την ομάδα. Χαιρετούσαν
δεξιά κι αριστερά, οι δίδυμες είχαν
αφήσει τα χέρια.**

Προσπαθούσα να κρατηθώ, να μη βάλω τα κλάματα. Η παρέλαση τελείωσε, τελείωσαν οι λόγοι, οι χαιρετισμοί των επισήμων. Οι αθλητές αποχώρησαν με τάξη κι αμέσως άρχισαν τ' αγωνίσματα. Η εξάδα των δρομέων στον τελικό των εκατό μέτρων πήρε τη θέση της στην αφετηρία. Ανάμεσά τους κι ο Θωμάς. Δίπλα του χοροπηδούσε ο Γιόμο από την Κένυα, ακόμα πιο μαύρος μέσα στο κατάλευκο μπλουζάκι του. Μπήκαν στη γραμμή. Έφυγαν. Ο Γιόμο πρώτος σαν βολίδα. Πίσω του ο δρομέας από την Ιταλία και τρίτος ο Θωμάς. Κι εκεί, λίγα μέτρα πριν το τέρμα, ο Γιόμο έχασε το βήμα του,

οι ομογενείς (ο ομογενής): οι ελληνικής καταγωγής μόνιμοι κάτοικοι ξένης χώρας

παραπάτησε, άνοιξε τα χέρια του κι έπεσε στο έδαφος. Ένα μυριόστομο «ααααα» σηκώθηκε από τις κερκίδες. Οι άλλοι δρομείς προσπέρασαν το Γιόμο και συνέχισαν το τρέξιμο προς το τέρμα.

Ξαφνικά είδα το Θωμά να σταματάει και να γυρίζει πίσω. Γονάτισε πλάι στο Γιόμο, τον βοήθησε να σηκωθεί, να σταθεί στα πόδια του. Ο κόσμος κρατούσε την αναπνοή του, μύγα να πέταγε μέσα στο στάδιο θ' ακουγόταν.

Ύστερα και οι δυο μαζί, αγκαλιασμένοι, έτρεξαν στην υπόλοιπη διαδρομή και τερμάτισαν τελευταίοι.

Σείστηκε το στάδιο από τα χειροκροτήματα. Οι θεατές, όρθιοι, χτυπούσαν τα χέρια τους ρυθμικά, ανέμιζαν τις σημαίες, φώναζαν «μπρά–βο μπρά–βο».

Εγώ άκουγα μόνο. Δεν μπορούσα πια να δω τι γινόταν από κει και ύστερα. Τα μάτια μου είχαν θαμπώσει από τα δάκρυα. Ήθελα να σηκωθώ και να φωνάξω σ' όλο εκείνο το πλήθος που παραληρούσε από ενθουσιασμό:
- Είναι το παιδί μου αυτό, ο Θωμάς μου, εγώ τον γέννησα και είμαι η πιο περήφανη κι ευτυχισμένη μάνα στον κόσμο... Η φωνή μου όμως δεν έβγαινε· μόνο τα μάτια μου έτρεχαν βρύσες.

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Σε ποια σημεία του κειμένου φαίνεται η πίστη της μάνας στις δυνάμεις του γιου της;**
- 2. Ποια είναι η άποψή σας για τα άτομα με ειδικές ανάγκες;**
- 3. Ο Θωμάς έδωσε ένα μάθημα ανθρωπιάς και αληθινού ολυμπιακού πνεύματος. Γράψτε ένα κείμενο για τον ολυμπισμό, για τις αρχές δηλαδή που συνθέτουν την ολυμπιακή ιδέα, αντλώντας υλικό από όσα γράφει η συγγραφέας και από όσα γνωρίζετε κι εσείς.**
- 4. Πάρτε μια συνέντευξη από το Θωμά.**

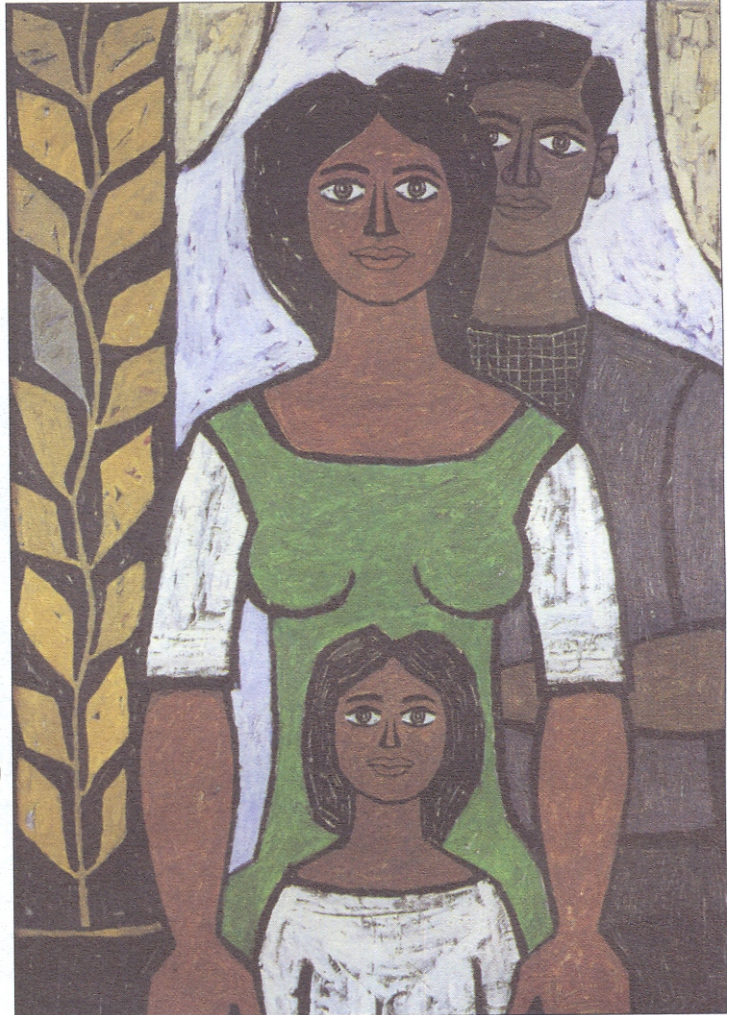
Λίτσα Ψαραύτη
(Σάμος 1936)

Σπούδασε την αγγλική γλώσσα και εργάστηκε ως μεταφράστρια. Έχει γράψει κυρίως μυθιστορήματα. Τα θέματα των βιβλίων της αναφέρονται στις ανθρώπινες σχέσεις, στο οικολογικό πρόβλημα, στην επιστημονική φαντασία, στο ρατσισμό και στην ελληνική ιστορία. Έγραψε τα βιβλία *Στα βήματα του Σαμοθήριου, Ανάσες και ψίθυροι του δάσους, Το διπλό ταξίδι, Το αυγό της έχιδνας, Το χαμόγελο της Εκάτης* (Κρατικό Βραβείο το 1996) κ.ά.

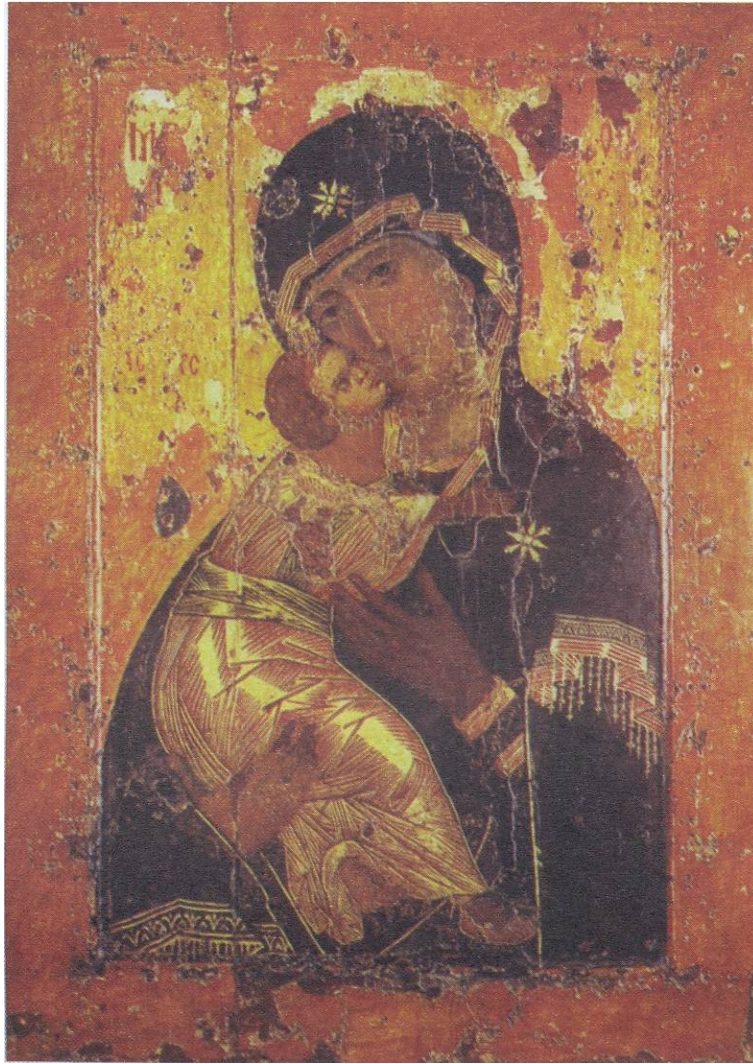
Η οικογένειά μας

**Γιώργου
Σικελιώτη,
Άνδρας,
γυναίκα
και παιδί**

**Γιώργος Σικελιώτης
(1917 – 1984)**

***Ζωγράφος που εμπνεύστηκε
από τη λαϊκή τέχνη, τη
βυζαντινή αγιογραφία και τον
κόσμο του Καραγκιόζη.***

Παναγία του Βλαδιμήρ.
Βυζαντινή εικόνα,
α' τρίτο 12ου αιώνα, Μόσχα

Νικηφόρος Βρεττάκος

Γ1 Η μητέρα μου στην εκκλησία

Άλλαξε τη μπόλια* της η μητέρα μου
κι ετοιμάστηκε

να πάει στην εκκλησία.

Καθαρή σαν αστέρι,

παρόλα τα μαύρα της, κατεβαίνει

τα πέτρινα

σκαλοπάτια κοιτάζοντας

την ευγένεια του ήλιου

και τις άσπρες πορτοκαλιές. Δεν

ξέρει η μητέρα μου

τι είναι ο ήλιος. Τον φαντάζεται

αγάπη

που ανατέλλει στον ουρανό – δεν

ξέρει η μητέρα μου.

ΩΩΩ

Δεν ξέρει αν ήτανε Σάββατο χτες,
δεν ξέρει αν αύριο είναι Δευτέρα.
Ωστόσο τις μέρες τις γνωρίζει καλά.
Η Κυριακή μυρίζει βασιλικό
κι η φωνή της καμπάνας είναι
γλυκιά.

Δεν ξέρει πώς γίνεται. Γύρω της όλα
φαίνονται φρέσκα, δείχνουν αλλιώς.

(η) μπόλια: γυναικείο μαντίλι για το
κεφάλι

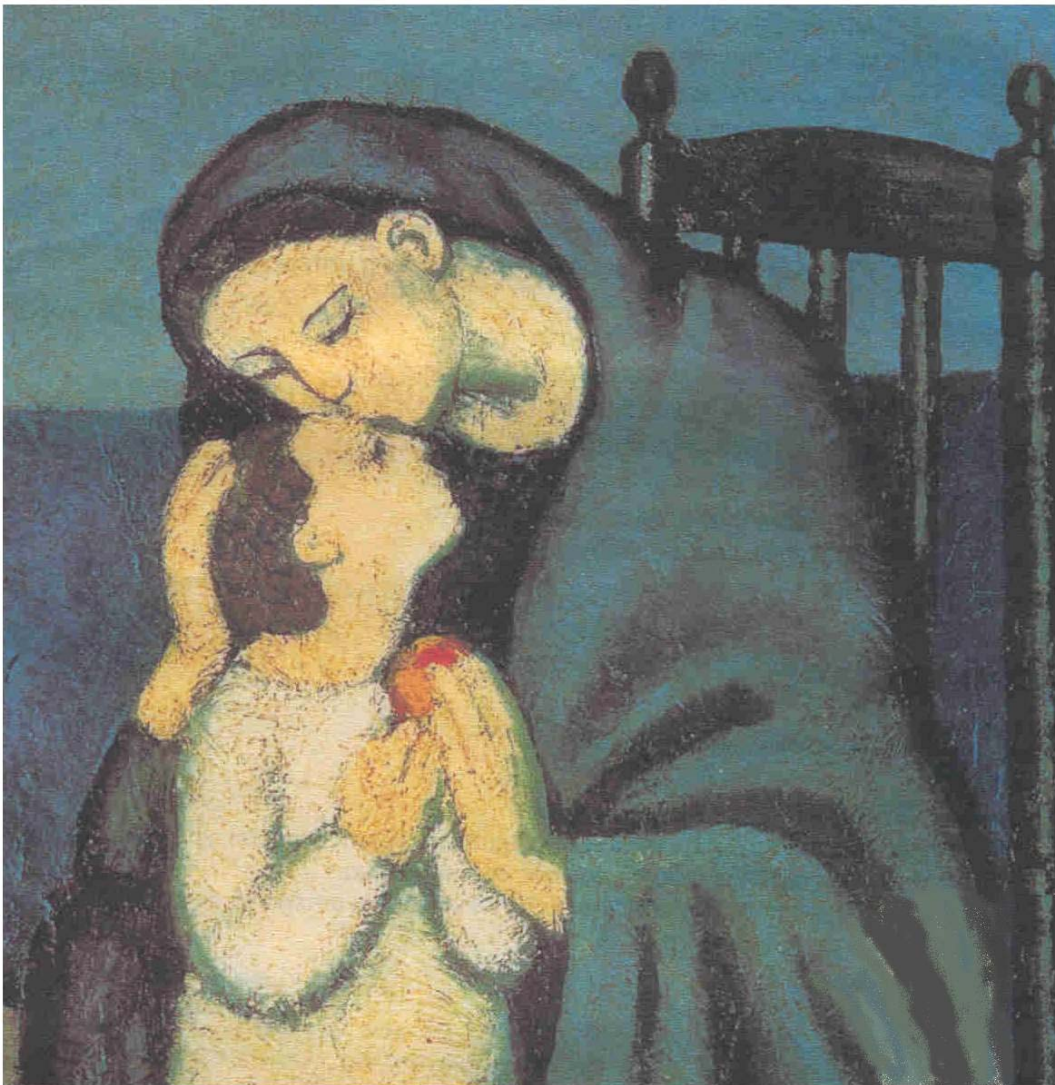
Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

1. Ποια είναι η σχέση της μητέρας
με τη φύση;

2. Να γράψετε ένα σύντομο κείμενο
για την καθημερινή ζωή της
μητέρας, χρησιμοποιώντας τη
φαντασία σας, αλλά και στοιχεία
που σας δίνει το ποίημα.

3. Παρατηρήστε τις εικόνες των σελίδων 88, 91, 97 και 101, και ύστερα να τις συγκρίνετε.

• Βιογραφία του Νικηφόρου Βρεττάκου υπάρχει στη σελίδα 142 του 1ου τόμου

**Πάμπλο Πικάσο, *Μητρότητα*
(λεπτομέρεια)**

**Πάμπλο Πικάσο
(1881 - 1973)**

***Κορυφαίος ζωγράφος του
20ού αιώνα, θεμελιωτής του
κυβισμού. Θέματά του:
Καλλιτέχνες του τσίρκου,
κατατρεγμένοι άνθρωποι,
ισπανικές ταυρομαχίες.***

Γ2

Δέησις

Η θάλασσα στα βάθη της
πήρ'* έναν ναύτη. –
Η μάνα του, ανήξερη, πιαίνει*
κι ανάφτει

ΩΩ

στην Παναγία μπροστά ένα
υψηλό κερι
για να επιστρέψει γρήγορα και
ναν* καλοί καιροί –

ΩΩ

και όλο προς τον άνεμο στήνει
τ' αυτί.

Αλλά ενώ προσεύχεται και δέεται
αυτή,

ΩΩ

πήρ' (παίρνω): πήρε ❖ πιαίνει
(πιαίνω): πηγαίνει ❖ ναν: να είναι

η εικόν ακούει, σοβαρή και
λυπημένη,
ξεύροντας πως δεν θα 'λθει πια
ο υιός που περιμένει.

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Ποια συναισθήματα σας προκαλεί το ποίημα; Αν μπορούσατε να μιλήσετε στη χαροκαμένη μάνα, τι θα της λέγατε, πώς θα την παρηγορούσατε;**
- 2. Προσέξτε τις ομοιοκαταληξίες του ποιήματος, ιδιαίτερα του δεύτερου και τρίτου δίστιχου. Τι παρατηρείτε; Τέτοιες ομοιοκαταληξίες θα συναντή-σουμε και σε άλλα ποιήματα του Καβάφη, όπως στα «Τείχη», όπου συνδυάζει ομόηχες λέξεις: «τύχη», «τύχει», «τείχη».**

Μπορείτε να βρείτε και σεις τέτοιες ομόηχες λέξεις, αν θέλετε, με τη βοήθεια ενός λεξικού. Ιδέες μπορείτε να αντλήσετε και από το βιβλίο της Θέτης Χορτιάτη, *Παιχνιδόλεξα*.

3. Στην ελληνική και παγκόσμια ποίηση υπάρχουν πολλά ωραία ποιήματα για τη μητέρα. Να βρείτε τέτοια και να φτιάξετε δικές σας ποιητικές ανθολογίες.

4. Στο διήγημα « Τ' αγνάντεμα» του Αλ. Παπαδιαμάντη (4ος τόμος, σελ. 102) η θάλασσα φουσκώνει και καταπίνει επίσης το ναυτικό. Διαβάστε παράλληλα τα δύο κείμενα, για να εντοπίσετε , ομοιότητες και διαφορές.

Κωνσταντίνος Καβάφης
(Αλεξάνδρεια Αιγύπτου
1863-1933)

Ποιητής, από τους σημαντικότερους της νεοελληνικής λογοτεχνίας, με μεγάλη διεθνή αναγνώριση. Με τη μελέτη, κυρίως της ιστορίας, απέκτησε βαθύτατη μόρφωση. Έζησε λίγα χρόνια στο Λονδίνο και στην Κωνσταντινούπολη· το μεγαλύτερο όμως μέρος της ζωής του το πέρασε στην Αλεξάνδρεια. Στην ποίησή του καταπιάνεται με θέματα φιλοσοφικά, ιστορικά (παρμένα κυρίως από την ιστορία των ελληνοιστικών χρόνων) και ερωτικά.

**Βάσως Κατράκη, *Μάνα*
(*Το παιδί*
στη νεοελληνική τέχνη,
*εκδ. Adam)***

**Βάσω Κατράκη
(1914-1988)**

***Σημαντική χαράκτρια και
ζωγράφος. Το έργο της
χαρακτηρίζεται από λιτότητα
και εκφραστική δύναμη.***

Λευτέρης Παπαδόπουλος

Γ3

Η μάνα μου

Η μάνα μου φοράει τσεμπέρι*
σαν τις μανάδες τις παλιές.
Παίρνει την Παναγιά απ' το χέρι
και τρέχουνε στις γειτονιές
και σμίγουνε με τον κοσμάκη
που λέει το ψωμί ψωμάκι.

Κι όταν γυρνάνε κούτσα κούτσα
σαν δυο σκιές μες στη βραδιά
με τα φτωχόρουχά τους λούτσα
από βροχή και λασπουριά
δεν ξέρω να τις ξεχωρίσω
ποιανής το χέρι να φιλήσω.

(το) τσεμπέρι: γυναικείο μαντίλι για
το κεφάλι

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Ποιες είναι οι ομοιότητες μάνας και Παναγιάς στο ποίημα;**
- 2. Ποια τα κοινά σημεία ανάμεσα στη μητέρα του κειμένου μας και σ' εκείνην του ποιήματος του Νικηφ. Βρεττάκου «Η μητέρα μου στην εκκλησία»; (σελ. 89)**
- 3. Περιγράψτε σ' ένα σύντομο κείμενο (ή συζητήστε στην τάξη) τη ζωή, τις ασχολίες, την εμφάνιση κ.λπ. μιας σύγχρονης μάνας ή και της δικής σας μητέρας.**

Λευτέρης Παπαδόπουλος
(Αθήνα 1933)

Γνωστός ποιητής, στιχουργός και δημοσιογράφος. Πολλά ποιήματά του έχουν μελοποιηθεί από κορυφαίους Έλληνες συνθέτες και έχουν αγαπηθεί και τραγουδηθεί από το λαό μας. Έργα του: *Τα τραγούδια μου και Οι παλιοί συμμαθητές* (πεζό)

Μαζάτσιο (1401 - 1428)

Με το όνομα αυτό είναι γνωστός ο Φλωρεντινός ζωγράφος Τομάζο ντι Τζοβάνι. Οι μορφές του, αυστηρές και λιτές, εκφράζουν υψηλά συναισθήματα.

**Μαζάτσιο, Παναγία και βρέφος
(Γκαλερί Ουφίτσι, Φλωρεντία)**

Ανδρέας Εμπειρικός

Γ4

Ο κορυδαλλός

Γλυκά θροΐζουν γύρω μου
τα δένδρα. Τι υψηλός και αίθριος*
που είναι ο ουρανός! Μες στην
ψυχή μου το ουράνιον τόξον
και στην καρδιά μου μέσα –
στιλπνός*,
πασίχαρος* κορυδαλλός –
λαλεί ο μικρός μου γιος.

αίθριος: καθαρός και φωτεινός

❖ στιλπνός: λαμπερός,

γυαλιστερός ❖ πασίχαρος:

εξαιρετικό χαρούμενος, ολόχαρος

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

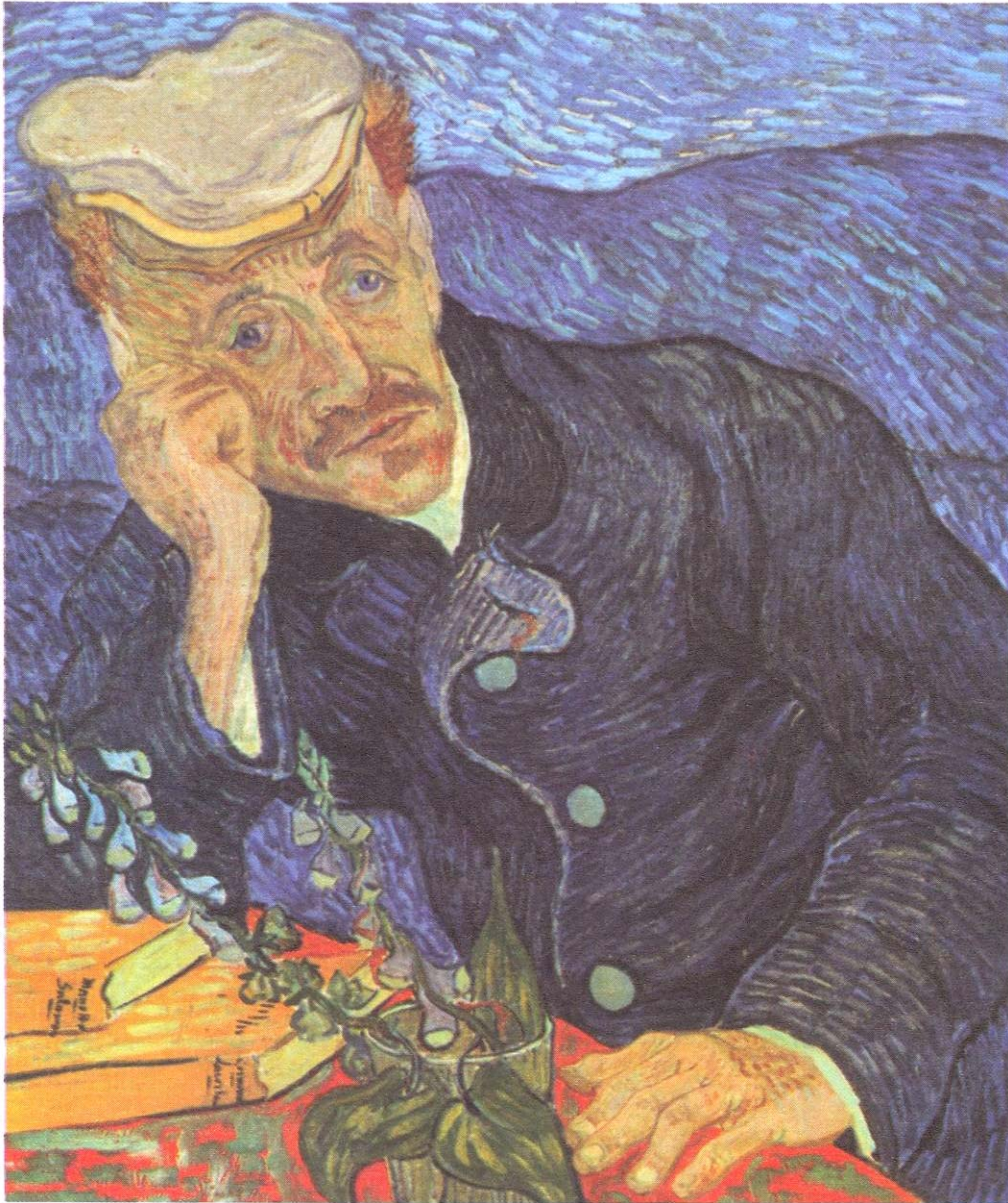
- 1. Το πρόσωπο που μιλά στο κείμενο είναι ευτυχισμένο. Γιατί; Με ποιες λέξεις εκφράζει την ευτυχία του;**
- 2. «Μες στην ψυχή μου το ουράνιον τόξον»: Εσείς πώς θα νιώθατε, αν μέσα στην ψυχή σας είχατε ένα ουράνιο τόξο;**

Ανδρέας Εμπειρικός

**(Βραΐλα Ρουμανίας 1901 –
Αθήνα 1975)**

Ποιητής και πεζογράφος, εισηγητής της υπερρεαλιστικής ποίησης στην Ελλάδα. Σπούδασε ψυχανάλυση και για μεγάλο διάστημα εργάστηκε ως ψυχαναλυτής. Επίσης, ασχολήθηκε με τη φωτογραφία. Από τα κύρια θέματα του έργου του είναι ο έρωτας και η γυναίκα. Πολλά ποιήματά του έχουν μορφή πεζού και διακρίνονται για την ειρωνική διάθεση, το σκόπιμο ρητορικό ύφος και την παράλληλη χρήση καθαρεύουσας και δημοτικής. Έργα του: *Ενδοχώρα, Υψικάμινος, Γραπτά ή Προσωπική μυθολογία, Οκτάνα κ.α.*

**Βίνσεντ Βαν Γκογκ,
*Πορτρέτο του δρ. Γκασέ***

Γ5 Η καρδιά ενός ποντικού

Τις μάγισσες σήμερα δεν τις ξεχωρίζεις. Είναι συνηθισμένες γυναίκες, γι' αυτό και μπορούν να κυκλοφορούν απαρατήρητες ανάμεσά μας. Σκοπός τους είναι να απαλλαγούν από τα παιδιά. Έτσι, λοιπόν, μεταμόρφωσαν σε ποντίκι το μικρό πρωταγωνιστή του μυθιστορήματος, που από λάθος παρακολούθησε ένα συνέδριό τους. Ο ήρωάς μας, ωστόσο, δεν έμεινε με δεμένα τα χέρια. Με τη βοήθεια της γιαγιάς του και της φόρμουλας 86 – Ποντικοκατασκευή Αργής Δράσης, καταδίωξε και εξολόθρευσε τις κακές μάγισσες.

Ήταν υπέροχα που ξαναβρεθήκαμε πάλι στη Νορβηγία, στο όμορφο παλιό σπίτι της γιαγιάς μου. Μα τώρα που ήμουν τόσο μικροσκοπικός, τα πάντα έμοιαζαν διαφορετικά και μου πήρε αρκετό χρόνο να προσαρμοστώ. Ο δικός μου κόσμος ήταν ο κόσμος των χαλιών, των ποδιών των τραπεζιών και των καρεκλών και οι μικρές χαραμάδες πίσω από τα μεγάλα έπιπλα. Μια κλειστή πόρτα δε θα μπορούσε ν' ανοίξει και τίποτα από όσα βρίσκονταν πάνω σ' ένα τραπέζι δε θα μπορούσα πια να φτάσω.

Αλλά μετά από λίγες μέρες, η γιαγιά μου έβαλε το μυαλό της να δουλέψει σκληρά και να σκεφτεί μικροεφευρέσεις που θα έκαναν τη ζωή μου πιο εύκολη.

Η γιαγιά μου μου έφτιαξε μια μικροσκοπική οδοντόβουρτσα, χρησιμοποιώντας ένα σπирτόξυλο για χερούλι, και σ' αυτό κόλλησε μικρά κομμάτια τρίχας, που είχε κόψει από μια βούρτσα των μαλλιών της.

- Δεν πρέπει να τρυπήσουν τα δόντια σου, μου είπε. Δεν μπορώ να πάω ένα ποντίκι στον οδοντίατρο! Θα πίστευε πως έχει να κάνει με τρελή!

- Είναι αστείο, είπα, αλλά από τότε που έγινα ποντίκι, μισώ τη γεύση των γλυκών και της σοκολάτας. Γι' αυτό και δεν πιστεύω πως θα χαλάσουν τα δόντια μου.

- Θα πρέπει να συνεχίσεις να βουρτσίζεις τα δόντια σου μετά από κάθε γεύμα, είπε η γιαγιά μου.

Κι έκανα όπως με συμβούλεψε.

Για μπανιέρα μου έδωσε μια ασημένια ζαχαριέρα κι έκανα μπάνιο σ' αυτήν κάθε βράδυ πριν πάω για ύπνο. Δεν επέτρεπε σε κανέναν άλλο να μπαίνει στο σπίτι. Μέναμε ολομόναχοι οι δυο μας κι ήμασταν πολύ ευτυχισμένοι ο ένας με τη συντροφιά του άλλου.

Ένα βράδυ η γιαγιά μου κάπνιζε το μαύρο της πούρο, ενώ εγώ μισοκοιμόμουν μακάρια στη ζεστή αγκαλιά της.

- Μπορώ να σε ρωτήσω κάτι, γιαγιά; είπα.
- Ρώτησέ με ό,τι θέλεις, αγαπούλα μου.
- Πόσα χρόνια ζει ένα ποντίκι;
- Α, είπε. Την περίμενα αυτή την ερώτηση.

Ακολούθησε σιωπή. Καθόταν εκεί καπνίζοντας και κοίταζε τη φωτιά.

- Λοιπόν, είπα, πόσα χρόνια ζούμε εμείς τα ποντίκια;
- Κάθισα και διάβασα όλα όσα έχουν σχέση με τα ποντίκια, είπε. Προσπάθησα ν' ανακαλύψω τα πάντα που έχουν να κάνουν με τα ποντίκια.
- Συνέχισε λοιπόν, γιαγιά. Γιατί δε μου λες;

Ζωγραφιά
της Μπέατριξ
Πότερ

- Αν πραγματικά θέλεις να το μάθεις, είπε, φοβάμαι πως ένα ποντίκι δε ζει για πάρα πολύ μεγάλο διάστημα.
- Πόσο διάστημα; ρώτησα.
- Λοιπόν, ένα φυσιολογικό ποντίκι ζει μόνο γύρω στα τρία χρόνια, είπε. Μα εσύ δεν είσαι φυσιολογικό.

Είσαι άνθρωπος – ποντίκι, κι αυτό είναι πολύ διαφορετικό.

- Πόσο διαφορετικό; ρώτησα. Πόσο διάστημα ζει ένας άνθρωπος – ποντίκι, γιαγιά;

- Περισσότερο, είπε. Πολύ περισσότερο.

- Πόσο πολύ περισσότερο; ρώτησα.

- Ένας άνθρωπος – ποντικός είναι σχεδόν σίγουρο πως ζει τρεις φορές περισσότερο σε διάρκεια από ένα φυσιολογικό ποντίκι, είπε η γιαγιά μου. Γύρω στα εννιά χρόνια.

- Πολύ καλά! Φώναξα. Αυτό είναι σπουδαίο! Είναι τα καλύτερα νέα που άκουσα στη ζωή μου!

- Γιατί το λες αυτό; ρώτησε ξαφνιασμένη.

- Γιατί ποτέ δε θα ήθελα να ζήσω περισσότερο από σένα, της είπα.

Δε θα το άντεχα να με φρόντιζε κανείς άλλος εκτός από σένα.

Ακολούθησε μια μικρή σιωπή. Είχε ένα μοναδικό τρόπο να με χαϊδεύει πίσω από τ' αυτιά με την άκρη του δαχτύλου της. Ένιωθα υπέροχα.

- Πόσων ετών είσαι, γιαγιά; ρώτησα.

- Ογδόντα έξι, είπε.

- Θα ζήσεις ακόμα άλλα οκτώ με εννιά χρόνια;

- Πιθανόν, είπε. Με λίγη τύχη.

- Πρέπει να ζήσεις, της είπα. Γιατί τότε θα είμαι ένα πολύ γέρικο ποντίκι κι εσύ θα είσαι μια πολύ γριά γιαγιά και θα πεθάνουμε μαζί και οι δύο.

- Αυτό θα ήταν υπέροχο, είπε.

Μετά από αυτή την κουβέντα με πήρε για λίγο ο ύπνος. Έκλεισα τα μάτια μου και δε σκεφτόμουν τίποτα κι ένιωσα γαληνεμένος.

- Θα ήθελες να σου πω κάτι για σένα που είναι πολύ ενδιαφέρον; Με ρώτησε η γιαγιά μου.
- Ναι, σε παρακαλώ, γιαγιά, είπα, χωρίς ν' ανοίξω τα μάτια μου.
- Δεν μπορούσα να το πιστέψω στην αρχή, αλλά είναι ολοφάνερο πως είναι αλήθεια, μου είπε.
- Για τι πράγμα μιλάς; Τη ρώτησα.
- Για την καρδιά ενός ποντικιού, είπε. Η καρδιά σου χτυπάει πεντακόσιες φορές το λεπτό! Δεν είναι εκπληκτικό;
- Δεν είναι δυνατόν, είπα, ανοίγοντας διάπλατα τα μάτια μου.
- Είναι αληθινό όπως το γεγονός πως αυτή τη στιγμή καθόμαστε εδώ και κουβεντιάζουμε, μου είπε. Είναι κάτι σαν θαύμα.

- Αυτό σημαίνει σχεδόν εννιά παλμούς το δευτερόλεπτο, φώναξα, κάνοντας τον υπολογισμό από μνήμης.

- Σωστά, είπε. Η καρδιά σου χτυπάει τόσο γρήγορα, που είναι αδύνατο να ξεχωρίσεις έναν έναν τους χτύπους της. Το μόνο που ακούει κανείς είναι ένας απαλός ήχος σαν βουητό.

Φορούσε ένα δαντελένιο φουστάνι και η δαντέλα μου γαργαλούσε συνέχεια τη μύτη. Αναγκάστηκα ν' ακουμπήσω το κεφάλι μου στα μπροστινά μου πόδια.

- Έχεις ακούσει ποτέ το βουητό της καρδιάς μου, γιαγιά; Τη ρώτησα.

- Συχνά, μου είπε. Το ακούω όταν είσαι ξαπλωμένος πολύ κοντά μου στο μαξιλάρι το βράδυ.

Μείναμε σιωπηλοί οι δυο μας μπροστά στη φωτιά για αρκετό διάστημα μετά από αυτή την κουβέντα μας και σκεφτόμασταν όλα αυτά τα θαυμαστά πράγματα.

- Αγαπούλα μου, είπε στο τέλος, είσαι σίγουρος πως δε σε πειράζει που θα παραμείνεις ποντίκι για όλη την υπόλοιπη ζωή σου;

- Δε με νοιάζει καθόλου, της είπα. Δεν έχει σημασία το ποιος είσαι ή με τι μοιάζεις για όσο διάστημα κάποιος σ' αγαπάει και νοιάζεται για σένα.

μετάφραση: Κώστια Κοντολέων

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Τι χαρακτηρίζει τη σχέση της γιαγιάς και του ποντικού εγγονού της; Να βρείτε φράσεις από το κείμενο που να δείχνουν αυτό.**
- 2. Ας υποθέσουμε ότι μια μάγισσα σας μεταμορφώνει σε μικρό ζώο ή σε κάποιο άλλο πλάσμα. Μπορείτε να περιγράψετε την καινούργια ζωή σας και να μιλήσετε για τη συμπεριφορά σας και τις νέες σχέσεις που θα συνάψετε;**
- 3. Προσπαθήστε να γράψετε ένα παραμύθι με μάγους και μάγισσες.**

Ρόαλντ Νταλ

Γεννήθηκε στην Ουαλία, αλλά σπούδασε και ζει στην Αγγλία, όπου θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους σύγχρονους Άγγλους πεζογράφους. Στα βιβλία του για παιδιά κυριαρχεί το χιούμορ και η φαντασία. Πιστεύει ότι «είναι δυσκολότερο να γράφεις για παιδιά, γιατί είναι δύσκολο να κερδίσεις την προσοχή τους, όταν ξέρουν, βέβαια, πως στο διπλανό δωμάτιο τα περιμένει η τηλεόραση. Αν όμως τα καταφέρεις, είναι μεγάλη η χαρά». Έργα του: *Ματίλντα, ΜΦΓ – Ο Μεγάλος Φιλικός Γίγαντας, Ο Τσάρλι και το εργοστάσιο σοκολάτας, Ο Τσάρλι και ο μεγάλος γυάλινος ανελκυστήρας, Ντάνι, ο πρωταθλητής του κόσμου κ.ά.*

γλαυκόμαυρο (γλαυκόμαυρος): με γαλανόμαυρο χρώμα. Γαλανό, όπως ταιριάζει στο αισιόδοξο μέλλον ενός παιδιού, και μαύρο, γιατί τέτοιο χρώμα έχει το σκοτάδι του ύπνου. Αξίζει να προσεχτεί ότι το γαλανό, το αισιόδοξο και φωτεινό, προηγείται στη σύνθετη αυτή λέξη

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

- 1. Σε ποιον, κατά τη γνώμη σας, απευθύνεται το νανούρισμα; Ποια συναισθήματα κυριαρχούν σ' αυτό;**
- 2. Ποιες εικόνες χρησιμοποιεί ο ποιητής; Να αποδώσετε με ένα σχέδιο ή σκίτσο αυτή που σας αρέσει περισσότερο.**

3. Να συγκρίνετε το νανούρισμα αυτό με τα δημοτικά νανουρίσματα της σελίδας 119 του 5ου τόμου.

4. Συνθέστε και εσείς ένα νανούρισμα για ένα μικρό αδερφάκι, έναν αγαπημένο φίλο, ένα λατρεμένο πρόσωπο, ηχογραφήστε το και ακούστε το μαζί τους.

Ναζίμ Χικμέτ

**(Θεσσαλονίκη 1902 –
Μόσχα 1963)**

Τούρκος ποιητής και θεατρικός συγγραφέας, μία από τις σημαντικότερες μορφές της τουρκικής λογοτεχνίας του 20ού αιώνα. Έζησε για πολλά χρόνια στην πρώην Σοβιετική Ένωση και σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Αγωνίστηκε για τη διάδοση των ιδεών του κομμουνισμού. Η ποίησή του εμπνέεται από τους κοινωνικούς αγώνες των ανθρώπων και διακρίνεται για την απλότητα, την ευαισθησία και την ποικιλία των θεμάτων της. Ποιητικά έργα του: *Η πολιτεία που έχασε τη μιλιάρη της, Γράμματα από τη φυλακή.*

Μάνος Κοντολέων

Γ7

[Αποκριάτικη ιστορία]

Ο Δαμιανός καταγράφει στο ημερολόγιό του εμπειρίες και περιστατικά από τη σχολική και την οικογενειακή του ζωή. Με πολύ κέφι μας μιλά για την αδελφή του την Ασπασία, τους γονείς του, τους φίλους του και, κυρίως, για τις «μεγάλες αποφάσεις» του.

Μπορεί η Ασπασία να γκρινιάζει και να λέει πως στο σπίτι μας μέσα δεν κατοικεί μια οικογένεια, αλλά ένας «θίασος ποικιλιών»* (κάτι που εγώ, για να είμαι ειλικρινής, δεν πολυκαταλαβαίνω τι ακριβώς σημαίνει, αλλά πιστεύω πως δεν έχει δίκιο).

Η οικογένειά μας είναι μια σοβαρή οικογένεια που έχει και αρχές και παραδόσεις.

«θίασος ποικιλιών»: ηθοποιοί του ίδιου θεάτρου, που δε συγχρονίζονται, αλλά ο καθένας κάνει το δικό του. Στο κείμενο αναφέρεται η φράση για να τονιστεί η διαφορετικότητα και η ιδιοτυπία της προσωπικότητας κάθε μέλους της οικογένειας

Όλοι μας μοιραζόμαστε τις ευθύνες μας – αυτή είναι η αρχή του μπαμπά.

Όταν σε κάποιον πονά το κεφάλι του, οι υπόλοιποι πρέπει να κάνουν ησυχία – αυτή είναι η αρχή της μαμάς.

Το δωμάτιο του καθενός είναι το βασίλειό του. Κανείς δεν μπαίνει, αν δεν πάρει πρώτα άδεια – αυτή είναι η αρχή της Ασπασίας.

Αν κάνεις μια ζημιά, δε χρειάζεται να την πεις. Άσε τους άλλους να την ανακαλύψουν (μέχρι να γίνει αυτό, η ζημιά θα έχει μικρύνει) – κι αυτή είναι η δικιά μου αρχή.

Αρχές, λοιπόν, έχουμε. Όπως έχουμε και παραδόσεις.

Να, για παράδειγμα, κάθε Μεγάλη Πέμπτη η μαμά φτιάχνει το αγαπημένο της φαγητό, σκορδομακάρονα.

Και ο μπαμπάς γκρινιάζει πως όλο το σπίτι βρομά σκόρδο, γι' αυτό κι εκείνος κάθε Μεγάλη Πέμπτη κοιμάται μόνος στον καναπέ του σαλονιού, με την μπαλκονόπορτα ανοιχτή.

Άλλη παράδοση: Κάθε χειμώνα τη μαμά την πιάνει ένας πόνος στην κοιλιά (συνήθως είναι μετά την Καθαρή Δευτέρα· φταίνε, φαίνεται, τα πολλά τουρσιά που τρώει).

Μια ακόμα παράδοση της Καθαρής Δευτέρας είναι να μην μπορεί ο μπαμπάς να σηκώσει το χαρταετό.

Και, τέλος, μια ακόμα παράδοση που έχουμε στην οικογένεια είναι να φοράμε, η Ασπασία κι εγώ, τις Απόκριες τις φορεσιές που ο μπαμπάς φορούσε όταν ήταν παιδί.

Γενικά, φαίνεται πως ο μπαμπάς ήταν πολύ ήσυχο παιδί. Όλα του τα

παιχνίδια έχουν σωθεί και όλες οι αποκριάτικες στολές του διατηρούνται ολοκαίνουργιες.

Ο μάγειρας, που τον φορέσαμε η Ασπασία κι εγώ όταν ήμαστε τριών και τεσσάρων χρονών. Όταν γίναμε πέντε κι έξι χρονών, φορέσαμε τη στολή του πιερότου και κλαίγαμε κάθε φορά που μας τη βάζανε, γιατί έχει πάνω της κάτι κουδουνάκια που μας κάνανε να ντρεπόμαστε. Αλλά ο μπαμπάς είπε πως κι αυτός έκλαιγε, γιατί και σ' αυτόν δεν άρεσαν τα κουδουνάκια. Άρα η στολή του πιερότου με το κλάμα πάνε μαζί – είναι μια δίδυμη παράδοση. Έπειτα, στα εφτά και τα οχτώ μας χρόνια, είχαμε τη στολή του καουμπούι. Αυτή εμένα μ' ενθουσίαζε, αλλά, απ' ό,τι θυμάμαι, η Ασπασία δεν την ήθελε καθόλου. Προτιμούσε τη στολή μιας νεράιδας,

που όμως δεν της την πήρανε για να μη χαλάσει η παράδοση.

Στα εννιά και δέκα μας χρόνια σειρά έχει ο ιππότης.

Από εκεί και πέρα η παράδοση σταματά.

Τώρα η Ασπασία, αν αποφασίσει να ντυθεί, μπορεί να βάλει ό,τι στολή θέλει. Από του χρόνου θα μπορώ κι εγώ. Εφέτος όμως πρέπει να υποστώ την παράδοση του ιππότη. Πέρυσι, που ήμουν εννιά χρονών, δεν είχα καθόλου ντυθεί. Μέσα στις Απόκριες είχα πάθει ανεμοβλογιά κι έτσι δεν πήγα σε κανένα πάρτι.

Εφέτος όμως είμαι καλά και προχτές που έκανε το πάρτι της η Σοφία έπρεπε να βάλω τη στολή του ιππότη.

Αχ, πώς το άντεξα!

**Σπύρου Βασιλείου,
Το τραπέζι της Καθαρής Δευτέρας»**

**Σπύρος Βασιλείου
(1902-1985)**

***Ζωγράφος και σκηνογράφος.
Τα θέματά του αναφέρονται
στην ελληνική ζωή, τη φύση
και την καθημερινότητα.***

Όχι πως η στολή αυτή είναι άσχημη. Ίσα ίσα, είναι μια καταπληκτική στολή! Έχει όμορφη, βελουδένια μπέρτα*, καπέλο με φτερό, θυρεό στο στήθος, έχει κι ένα όμορφο σπαθί. Αλλά έχει και... καλσόν!

«Αδύνατον!», είπα. «Αδύνατον να βάλω εγώ καλσόν. Τέτοια τα φοράνε μόνο οι γυναίκες!».

«Μα τι λες τώρα;», εκνευρίστηκε η μαμά. «Αυτό δεν είναι σαν τα καλσόν που λες».

Καλά τώρα! Μπορεί να μην είναι τόσο διαφανές, αλλά είναι καλσόν. Ο μπαμπάς σκαρφάλωσε στη βιβλιοθήκη του και από το πάνω πάνω ράφι κατέβασε μια εγκυκλοπαίδεια.

(η) μπέρτα: φαρδύ πανωφόρι χωρίς μανίκια, που φοριέται ριχτό και κουμπώνει στο λαιμό

«Να!», μου έδειξε κάτι ζωγραφιές ιπποτών. «Δες! Οι ιππότες τέτοια φορούσαν!».

Μα εγώ με τίποτε δεν άλλαζα γνώμη.

«Δε φορά αυτή τη στολή!», δήλωνα, κι είχα στο νου μου το Γιωργή, που, αν μ' έβλεπε να φορά καλσόν, έστω και... ιπποτικό, θ' άρχιζε την καζούρα.

Όμως, είπαμε! Παραδόσεις! Πώς να τις αποφύγεις;

Κι έτσι, με το ζόρι σχεδόν, με ντύσανε ιππότη και με πήγανε στο πάρτι.

Δεν ήξερα πώς να κρύψω τα πόδια μου.

Με είδε κι ο Γιωργής κι έβαλε τα γέλια.

«Καλέ, καλσόν φοράς!», είπε.

Του έριξα μια κλοτσιά που τον έκανε να ουρλιάξει.

«Α να χαθείς, βλάκα!», είπε και μου έριξε μια μπουνιά.

Είπα να του απαντήσω με καμιά κουτουλιά, αλλά φοβήθηκα μην πάθει τίποτε το φτερό του καπέλου μου και μετά ποιος θ' άκουγε τον μπαμπά, που θα φώναζε ότι του χάλασα τη στολή κι έτσι θα εμπόδιζα τα μελλοντικά του εγγόνια να συνεχίσουν την ιπποτική μας παράδοση. Μούλωξα, λοιπόν, σε μια γωνιά και πήρα την απόφαση πως θα περνούσα το χειρότερο πάρτι της ζωής μου.

Κι ενώ έτσι σκεφτόμουνα, άνοιξε η πόρτα του σπιτιού της Σοφίας και μπήκε μέσα η Μυρσίνη. Ε, τότε ήταν που παρακάλεσα ν' ανοίξει η γη να με καταπιεί!

Νομίζω πως πριν καιρό το έχω γράψει πως η Μυρσίνη μου αρέσει.

Αλλά, όσο κι αν ο Γιωργής με κοροϊδεύει πως είμαι τάχα ερωτευμένος μαζί της, εγώ το ξέρω πως κάτι τέτοιο δε μου συμβαίνει. Οι έρωτες είναι για όσους πάνε στην έκτη ή στο γυμνάσιο. Μου το έχει πει η Ασπασία. «Στην έκτη θα γνωρίσεις τον έρωτα!», μου έχει εξηγήσει, και είναι από τις λίγες φορές που πίστεψα την Ασπασία. Τη Μυρσίνη τη συμπαθώ πιο πολύ από τ' άλλα κορίτσια, αλλά κι αυτή, όπως και τις υπόλοιπες συμμαθήτριάς μου, τη βαριέμαι. Τα κορίτσια όλο κουβεντούλες είναι και χαμογελάκια. Γράφουν και κάτι ημερολόγια που δεν είναι σαν κι αυτό εδώ, αλλά είναι γεμάτα από καρδούλες και λουλουδάκια. Αηδίες!

Όμως δεν το ήθελα να με δει σε τέτοιο ρεζίλι. Με καλσόν!

**Αλλά η Μυρσίνη με πλησίασε.
«Τι είσαι ντυμένος;», με ρώτησε.**

**Αυτή ήταν ντυμένη «κυρία» και
τρόμαξα να τη γνωρίσω, έτσι όπως
είχε βαμμένο το πρόσωπό της.**

**«Ιππότης!», της είπα μέσα από
τα δόντια μου και κρατώντας
διπλωμένα τα πόδια μου.**

**«Μα σήκω να σε δω πιο καλά!»,
μου ζήτησε, κι εγώ κοκκίνισα σαν
παντζάρι και σηκώθηκα.**

**«Α, τι όμορφη στολή!», είπε η
Μυρσίνη. «Ο πιο όμορφος ιππότης
που έχω δει!».**

Πάρ' τα, Γιωργή, βλάκα!

**Κι έτσι μου έφυγε το άγχος και
πέρασα πολύ ωραία στο πάρτι της
Σοφίας,**

**Αλλά η πιο μεγάλη πλάκα έγινε
την ώρα που τελείωνε το πάρτι. Ο
Γιωργής είχε ντυθεί λωποδύτης.**

Καλός ήταν, φορούσε και μια μάσκα που τον έκανε πολύ άσχημο – καλέ, τόσο άσχημος ήταν, που κανένα κορίτσι δεν ήθελε να χορέψει μαζί του, κι έτσι αυτός, για να περνά την ώρα του, έφαγε όλα τα τσιπς και εμείς οι άλλοι, που δεν προλάβαμε να φάμε, για να τον τιμωρήσουμε, δεν τον αφήσαμε να φάει ούτε μια καραμέλα... Πάντως ήταν πετυχημένη η στολή του και κρατούσε κι ένα σίδερο, για ν' ανοίγει, τάχα, τα παράθυρα.

Λοιπόν, όταν τελείωνε το πάρτι, το σκυλί που έχουν στο σπίτι της Σοφίας ξέφυγε από το μπαλκόνι που το είχαν κλεισμένο, και μπήκε μέσα στο σαλόνι και φαίνεται πως, μόλις είδε το Γιωργή, τον πήρε για αληθινό λωποδύτη και του όρμησε.

Έβαλε τις φωνές ο Γιωργής και φώναξε: «Μαμά μου! Μαμά μου!» κι έτρεξε η μαμά της Σοφίας ν' αρπάξει το σκύλο, αλλά ώσπου να τον αρπάξει, αυτός πρόλαβε κι άρπαξε το Γιωργή από το παντελόνι και το έσκισε και φάνηκε το βρακί του Γιωργή· κι όλα εμείς τ' αγόρια γελάσαμε δυνατά κι όλα τα κορίτσια γελάσανε πίσω από τις παλάμες τους και ο μόνος που έκλαιγε ήταν ο Γιωργής που δεν ήξερε και από πού να σταθεί. Πίσω του το παντελόνι ήταν σκισμένο και μπροστά ήταν... βρεγμένο. Είχε, βλέπετε, κατουρηθεί από το φόβο του.

Καλά να πάθει, για να μάθει να μην κοροϊδεύει τις παραδόσεις των άλλων.

Έτσι, λοιπόν, πέρασα στο πάρτι της Σοφίας, κι άντε να δω του χρόνου τι θα ντυθώ, που οι αποκριάτικες

**παραδόσεις της οικογένειας
τελείωσαν.**

**Σκέφτηκα να φτιάξω μια στολή
βρικόλακα και σκέφτηκα να την
κρατήσω και μετά, να τη φορέσουν
και τα δικά μου παιδιά. Έτσι, για να
φτιάξω κι εγώ μια παράδοση σαν
τον μπαμπά.**

**Η Ασπασία, που της το είπα,
ενθουσιάστηκε.**

**«Α, θα τη δίνεις και στα ανίψια
σου, δηλαδή στα δικά μου παιδιά;».**

**«Και γιατί όχι;», της απάντησα.
Αν τα παιδιά της Ασπασίας της
μοιάσουν, η στολή του βρικόλακα
θα τους πηγαίνει θαύμα.**

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

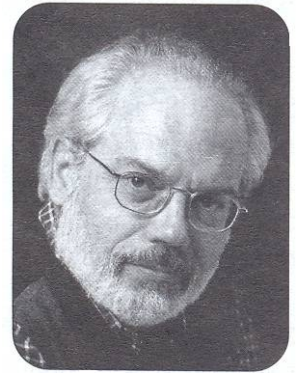
1. Η οικογένεια του Δαμιανού έχει «αρχές» και «παραδόσεις».

Συνδυάζοντας μια «αρχή» με μια «παραδόση» από αυτές που αναφέρονται στο κείμενο, να συνθέσετε μια δική σας σύντομη ιστορία.

2. Να χαρακτηρίσετε το Δαμιανό, που αφηγείται τα γεγονότα, και το φίλο του το Γιωργή.

3. Τις μέρες της Αποκριάς συναντάμε πανάρχαιες παραδόσεις και έθιμα (οι τραγόμορφοι κουδουνοφόροι της Σκύρου, της Νάξου και του Σοχού της Θεσσαλονίκης, οι μπούλες και οι γιανίτσαροι της Νάουσας). Συγκεντρώστε πληροφορίες για αποκριάτικα έθιμα και ετοιμάστε γι' αυτή τη γιορτή ένα αφιέρωμα στην τάξη.

Μάνος Κοντολέων
(Αθήνα 1946)

Σπούδασε φυσική, αλλά ασχολείται με τη λογοτεχνία και την κριτική. Τα θέματα των βιβλίων του στηρίζονται στις οικογενειακές σχέσεις και στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα (διαζύγιο, ναρκωτικά, ανθρώπινες σχέσεις, οικολογικό πρόβλημα). Η γραφή του χαρακτηρίζεται από ρεαλισμό, χιούμορ και ποιητικότητα. Μερικά από τα έργα του είναι: *Κάποτε στην Ποντικούπολη, Δομήνικος* (για μικρούς). *Οι δυο τους κι άλλοι δυο, Γεύση πικραμύγδαλου, Μάσκα στο φεγγάρι* (Κρατικό Βραβείο 1998) (για έφηβους), *Με στοιχεία προσωπικών συνεντεύξεων* (για μεγάλους).

Λότη Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου

Γ8 Η μαμά μας η θάλασσα

Το κεφάλαιο που ακολουθεί ανήκει στο μυθιστόρημα Λάθος, κύριε Νόιγκερ! Ο Φίλιππος, με τα ετεροθαλή αδελφάκια του, την Γκέρντα και το Χανς, παραθερίζει στο χωριό Τράπεζα της Πελοποννήσου. Εκεί του κάνει μαθήματα γερμανικής γλώσσας ένας Γερμανός αρχαιολόγος, ο κύριος Νόιγκερ. Τα σημαντικότερα στιγμιότυπα του μυθιστορήματος τα μαθαίνουμε μέσα από τις «αναφορές», δηλαδή τα ημερολόγια που γράφει ο Φίλιππος. Το μυθιστόρημα αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην πολυμελή οικογένεια του Φίλιππου και στις σχέσεις των παιδιών μεταξύ τους.

Στο κείμενό μας παρακολουθούμε ορισμένα στιγμιότυπα από τη ζωή των παιδιών.

Το είχα πει εγώ από την αρχή ότι δε θα τα προλαβαίνω όλα. Το περασμένο Σάββατο, 9 Ιουλίου, μου θύμωσε ο παππούς, γιατί δεν πήγα μαζί του για ψάρεμα. Προχτές, Δευτέρα 11 Ιουλίου, κατέβασε μούτρα η Γκέρντα, επειδή στρώθηκα να διαβάσω γερμανική γραμματική και δεν ήθελα να πάμε βόλτα στη ράχη. Και χτες, Τρίτη 12 Ιουλίου, κατσούφιασε η γιαγιά, επειδή ξέχασα να της ψωνίσω τυρί, ρύζι και καφέ από την κυρία Τασία.

Όσο για τις «αναφορές» μου, το κατάλαβε μόνος του ο κύριος Νόιγκερ ότι δε γίνεται να γράφω κάθε μέρα, γιατί ούτε τις μισές δε θα προλάβουμε να μεταφράσουμε.

Τι λέω τις μισές; Ούτε την πρώτη δεν καταφέραμε ακόμα να τελειώσουμε. Φυσικά, ο κύριος Νόιγκερ δε θύμωσε σαν τους άλλους. Είναι ο μόνος που δε θυμώνει ποτέ. Στο κάτω κάτω, από τις μεταφράσεις, καλύτερο μάθημα είναι ν' αρχίσουμε να πηγαίνουμε συχνά εκδρομές, όπως μου το υποσχέθηκε, και να μιλάμε γερμανικά. Δηλαδή να μιλάει εκείνος κι εγώ να προσπαθώ να καταλάβω και ν' απαντήσω. Θα φάω ακόμα πολλά ψωμιά*, για να μπορέσω να πω ότι μιλάω γερμανικά.

Της γιαγιάς δεν της αρέσει καθόλου που σχεδιάζουμε «να τρεχοβολάμε στα κατσάβραχα», όπως λέει.

θα φάω ακόμα πολλά ψωμιά: θα περάσει πολύς καιρός

Προτιμάει να κάνουμε μάθημα κανονικό, μπροστά στο τραπέζι, με χαρτιά και μολύβια. Έτσι, λέει, δε θα χάνουμε ώρα και θα μένει καιρός να κάνει κι ελληνικά στα γερμανάκια ο κύριος Νόιγκερ.

Καλά παιδάκια, λοιπόν, τ' αδερφάκια μου τα... πώς τα είπαμε... τα ετεροθαλή*. Ούτε φωνές ούτε πείσματα ούτε σκανταλιές. Τρώνε, ντύνονται, πλένονται, χωρίς να τα κυνηγάει η γιαγιά και χωρίς να ενοχλούν κανένα. Ούτε σύγκριση με τον άλλο τον «αδερφούλη» μου, τον Άρη!

τα ετεροθαλή (το ετεροθαλές): τα παιδιά που έχουν με τον αδελφό τους ή την αδελφή τους κοινόν έναν από τους δύο γονείς τους, που προέρχονται δηλαδή από διαφορετικό πατέρα ή διαφορετική μητέρα

Πέρσι το Πάσχα, που πήγα στη Γερμανία, στο σπίτι τους, νόμισα πως κάθονταν φρόνιμα, επειδή ήμουν εγώ εκεί. Έλεγα πως θα τα έχει έτσι δασκαλέψει η μαμά τους η Γερμανίδα, για να μη με νευριάζουν, να περάσω καλά και να ευχαριστηθεί ο μπαμπάς μου. Όμως και φέτος, εδώ, έτσι φρόνιμα είναι πάλι Εκτός και αν είναι μαζεμένα μόνο για την ώρα, επειδή τα πειράζει λίγο η ζέστη. Ή επειδή μας τα έστειλαν μόνα τους και βρίσκονται σε ξένο περιβάλλον, πρώτη φορά χωρίς τη μαμά τους ή τον πατέρα τους.

Πάντως, καλά έκανα και προτίμησα να έρθω κι εγώ εδώ στην Τράπεζα, παρά να πάω με τη μητέρα μου και τον πατριό μου στην Κρήτη. Έτσι τα γερμανάκια θα έχουν και κάποιον άλλον παρέα εκτός από τον παππού και τη γιαγιά.

- Εγώ στη θέση σου θα προτιμούσα να πάω σ' ένα μεγάλο νησί σαν την Κρήτη με τους δικούς μου παρά σ' ένα μικρό χωριό μόνο μ' ένα δάσκαλο, κι ας ήταν ο κύριος Νόιγκερ, μου πέταξε η Χριστίνα.

Ήταν φως φανάρι* πως ήθελε να μου μπει στη μύτη, επειδή της είπα πως ίσως να μη θυμηθώ το βότσαλο που μου ζήτησε. Δεν της είχα πει ακόμα ότι, εκτός από τον κύριο Νόιγκερ, στην Τράπεζα θα είναι και η γιαγιά Πολυξένη και ο παππούς μου ο Φίλιππος – οι γονείς του πατέρα μου, δηλαδή – και τα γερμανάκια. Όταν της το αποκάλυψα κι αυτό, είπε πικρόχολα:*

φως φανάρι: ολοφάνερο

❖ πικρόχολα: με ύφος ενοχλημένο, δυσαρεστημένο

- Α! Τώρα μάλιστα. Κατάλαβα! Έτσι είναι όσοι έχουν πολλούς συγγενείς και πολλά αδέρφια.

Το ύφος της μου φάνηκε ειρωνικό και παρά λίγο να της θυμώσω. Ύστερα σκέφτηκα πως είχε δίκιο η κοπέλα. Έτσι είναι. Και πολλούς συγγενείς και πολλά και ποικίλα αδέρφια έχω εγώ. Τι θα πει αυτό; Θα πει ότι έχω έναν αδερφό που δεν είναι κανονικός αδερφός μου (πάλι «κανονικός», είπα, κύριε Νόιγκερ, λάθος μου πάλι, όμως άλλο εννοούσα τώρα· κι αν δεν υπάρχει λέξη ειδική και γνωστή γι' αυτό που μου είναι εμένα ο Άρης, εγώ δε φταίω).

Λοιπόν, ο Άρης (ένα θηρίο δέκα χρονών) είναι ο γιος του πατριού μου (που η πρώτη του γυναίκα είχε πεθάνει και που παντρεύτηκε πριν από δύο χρόνια τη μαμά μου).

Ύστερα έχω το μωρό μας, ένα κοριτσάκι που μόλις περπάτησε (μπαμπάς της είναι ο πατριός μου και μαμά της η μαμά η δική μου). Κι έχω ακόμη και τα γερμανάκια, την Γκέρντα και το Χανς, εφτά και πέντε χρονών (παιδιά του πατέρα μου και της δεύτερης γυναίκας του, της Γερμανίδας).

Λίγο μπερδεμένα φαίνονται όλ' αυτά, όμως εγώ πια τα έχω συνηθίσει και δε με νοιάζει. Εκείνο που δεν μπορώ να συνηθίσω είναι οι ζήλιες. Από τη μια ζηλεύει ο Άρης που αγαπάω και τα γερμανάκια. Από την άλλη ζηλεύουν τα γερμανάκια, επειδή μένω στο ίδιο σπίτι με τον Άρη και το μωρό. Δηλαδή η Γκέρντα ζηλεύει περισσότερο, όχι ο Χανς. Ίσως γιατί ακόμα είναι μικρός και δεν τον πολυσκοτίζουν αυτά.

Όμως η Γκέρντα θέλει διαρκώς να της λέω αν παίζω με τον Άρη κι αν αγαπάω πολύ το μωρό.

- Το αγαπάω, βέβαια, της είπα χτες, που είχαμε πάει για μπάνιο.

Αδερφάκι μου δεν είναι κι αυτό;

- Εμένα το αγαπάς; είπε κάνοντας πάλι το συνηθισμένο της λάθος στα ελληνικά.

Μιλάει αρκετά καλά κι ας κάνει λίγα λάθη. Τώρα, με δάσκαλο τον κύριο Νόιγκερ, θα γίνει ξεφτέρι.

Όταν τη βεβαίωσα πως την αγαπάω κι εκείνη, άρχισε να με ρωτάει αν αγαπάω το μωρό περισσότερο, επειδή έχουμε την ίδια μαμά.

Η θάλασσα ήταν λάδι κι εγώ δε χόρταινα να μπαινοβγαίνω και να την ταράζω με βουτιές και με μακροβούτια. Κρύσταλλο γαλάζιο έμοιαζε το νερό, τόσο πεντακάθαρο,

που ξεχώριζες ένα ένα τα βοτσαλάκια και τα χρωματιστά χαλίκια στο βυθό.

- Έλα να πέσουμε πάλι, της λέω, κι άσε τις μαμάδες. Δεν έχουν καμιά σημασία. Στο κάτω κάτω οι επιστήμονες λένε πως μακρινή μητέρα όλων των ανθρώπων είναι η θάλασσα.

Της άρεσε πολύ αυτό. Της έκανε μεγάλη εντύπωση. Δεν ξαναρώτησε για το μωρό. Πλατσούρισε καμπόσο δίπλα μου, έπειτα βγήκε κι άρχισε να ψάχνει κάτι στην παραλία, τραγουδώντας:

*Τριαντάφυλλο μικρό,
τριανταφυλλάκι,
θα σε κόψω, δε βαστώ,
είπε το παιδάκι.*

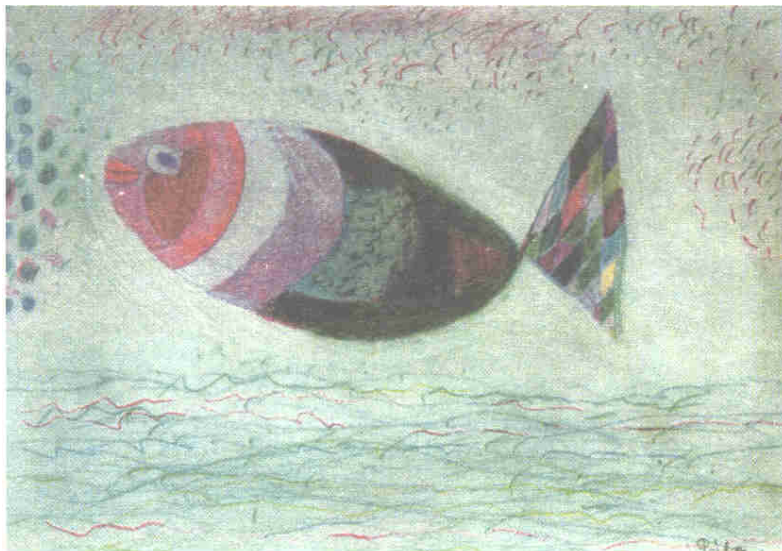
Της το έμαθε στα ελληνικά ο κύριος Νόιγκερ αυτό το γερμανικό τραγούδι, από το πρώτο μάθημα κιόλας.

Αντί για το ανύπαρκτο μικρό τριαντάφυλλο μάζεψε ένα βότσαλο άσπρο και μεγάλο. Το βράδυ που τρώγαμε στο ταβερνάκι του Στεργίου – το μεσαίο από τα τρία που έχει το χωριό, στην άκρη του γκρεμού, με θέα προς τη θάλασσα – μου το πρόσφερε για δώρο. Από τη μια πλευρά έγραφε στα ελληνικά «για σένα». Από την άλλη είχε ζωγραφίσει μια βαρκούλα, τρεις γραμμές για νερό και ανάμεσα στις γραμμές δύο ψαράκια. Κάτω κάτω, με μικρούτσικα γράμματα, χωρίς κανένα λάθος, είχε γράψει:

Η μαμά μας η θάλασσα.

Αυτά, λοιπόν, με το ετεροθαλές αδερφάκι μου και τέρμα για σήμερα η «αναφορά». Τίτλο τώρα. Να βρω κι έναν τίτλο να ξεμπερδεύω, να πάω να κοιμηθώ νωρίς, γιατί αύριο μπορεί να πάμε εκδρομή (δε φαντάζομαι να το αναβάλετε πάλι, κύριε Νόιγκερ!).

Το βρήκα! Ή μάλλον το βρήκε η Γκέρντα για μένα. Θα βάλω εκείνο που έγραψε πάνω στο βότσαλο: Η ΜΑΜΑ ΜΑΣ Η ΘΑΛΑΣΣΑ.

**Φοίβης Θεοχαράκη (ετών 8), Ψάρι
(Εκδοση του Ελληνικού Παιδικού
Μουσείου)**

Ερωτήσεις – Δραστηριότητες:

1. Όπως είδατε, ο Φίλιππος έχει αδέρφια από τον πατριό του (τον Άρη), από τη μητέρα του και τον πατριό του (ένα μικρό κοριτσάκι) και, επίσης, από τον πατέρα του και τη Γερμανίδα γυναίκα του (την Γκέρντα και το Χανς). Βρείτε στο κείμενο τις φράσεις που δείχνουν τι νιώθει για τ' αδέρφια του.

2. Πώς σας φάνηκε ο τίτλος που πρότεινε για την «αναφορά» του Φίλιππου η Γκέρντα; Τι συμβολίζει; Εσείς ποιους τίτλους θα δίνατε;

3. Το τραγούδι *Τριανταφυλλάκι* είναι του Αυστριακού συνθέτη Φραντς Σούμπερτ (γραμμένο πάνω σε στίχους του μεγάλου Γερμανού συγγραφέα Γκαίτε). Αναζητήστε το, ηχογραφήστε το και ακούστε το στην τάξη. Εσείς ποιο ελληνικό

τραγούδι θα θέλατε να μάθετε στην Γκέρντα και γιατί;

**Λότη Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου**
(Αθήνα 1937)

Έχει ασχοληθεί με την παιδική κυρίως πεζογραφία, τη θεωρία της παιδικής λογοτεχνίας και τη μετάφραση. Τα θέματα των βιβλίων της αναφέρονται στις σχέσεις γονιών – παιδιών, στα ναρκωτικά, στο οικολογικό πρόβλημα, στο διαζύγιο, στις σχέσεις των παιδιών και των εφήβων μεταξύ τους. Ορισμένα έργα της είναι: *Για την άλλη πατρίδα*, *Σπίτι για πέντε*, *Γιούσουρι στην τσέπη*, *Στο τσιμεντένιο δάσος*, *Καναρίνι και μέντα* (για παιδιά και έφηβους). *Οι ασκητές του πλήθους* (για μεγάλους).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 2ου ΤΟΜΟΥ

ΣΕΛ.

Β΄. Κοινωνική ζωή

(συνέχεια από τον 1ο τόμο)

4. Δημήτρης Ποταμίτης,
Τα πουλιά	5
5. Της ξενιτιάς,
Δημοτικό τραγούδι	20
6. Αγγελική Βαρελλά,
Δρακοπαραμύθι	23
7. Τζιάννι Ροντάρι,
Περιπέτεια με
την τηλεόραση	34
8. Μενέλαος Λουντέμης,
Ένα παιδί μετράει τ' άστρα....	51
9. Αντώνης Σαμαράκης,
Σ' ένα συνοριακό σταθμό	58
10. Λίτσα Ψαρούτη,
Ο Θωμάς	65

Γ'. Η οικογένειά μας

- 1. Νικηφόρος Βρεττάκος,
Η μητέρα μου στην εκκλησία 89**
- 2. Κ. Π. Καβάφης,
Δέησις 93**
- 3. Λευτέρης Παπαδόπουλος
Η μάνα μου 98**
- 4. Ανδρέας Εμπειρικός,
Ο κορυδαλλός 102**
- 5. Ρόαλντ Νταλ,
Η καρδιά ενός ποντικού 106**
- 6. Ναζίμ Χικμέτ,
Νανούρισμα 118**
- 7. Μάνος Κοντολέων
[Αποκριάτικη Ιστορία] 123**
- 8. Λότη Πέτροβιτς –
Ανδρουτσοπούλου
Η μαμά μας η θάλασσα 140**

***Οι τίτλοι που βρίσκονται μέσα σε αγκύλες είναι των ανθολόγων.**

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.